

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198863

UNIVERSAL
LIBRARY

ಗ ದಾ ಯು ಧ್ವ ನಾ ಟ ಕಂ

“ಶ್ರೀ”

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು

೧೯೩೦

విజ్ఞాపన

ఈగ్గే సుమారు ఐదు వర్షాల హిందే, ఎందరే ౧౯౨౫ రల్లి మ్యేసూరు విత్వవిద్యానిలయ సంఘదవరు ఒందు నాటక వన్న అడబేకేందు సంకల్పిసలు అగ ఆ సంఘద అధ్యక్ష రాగిద్ద మ|| బి. ఎం. శ్రీకంఠయ్యనవరు రన్నన "గదాయుద్ధ" వన్న నాటక రూపకే తిరుగిసి కేటట్టరు. అదన్న ఆ సంఘద సదస్యరు మ్యేసూరినల్లియూ, సెంట్రల్ కాలేజీన కణాటక సంఘదవరు బేంగళూరినల్లియూ, ఇబ్బరూ నేరి లుత్తర కణాటక కలవు స్థలగళల్లియూ అభినయిసిదరు.

"గదాయుద్ధ" ఒందు 'రస ఫట్టి'; ఆదరే అదరల్లి జరిత్రి యేంబ కసవు సిక్కికేండిదే. అదన్న శోధిసి తేగేదు హాకి బట్టరే లుళిద కావ్యవు ఎంథ రసాయనవాగువుదేంబుదన్న 'గదాయుద్ధ నాటక'దల్లి నోడబడుదు". ఇదు కన్నడిగరేల్లి రిగూ దోరేయువంతాగలేందు యోజిసి కణాటక సంఘవు ఇదన్న "ప్రబుద్ధ కణాటక"ద ఎంటనీయ సంపుటదల్లి ప్రకటి సెతు. ఇదు ఈ వర్షద ఇంటర్మీడియేట్ పరీక్షేగే పత్య పుస్తకవాగిరువుదరింద ఈగ హిగే పుస్తకరూపవాగి బందిదే. ఇదన్న వ్యాసంగ మాడువ విద్యాధిగళిగే సహాయవాగిలేందు ముందే "రన్నకవిపుతస్తి"యిందలూ "కవిజరిత"యిందలూ కలవు భాగగళన్న ఆరిసి సంగ్రహవాద ఒందు "కవికావ్య పుతస్తి"యన్ను మాడి నేరిసిదే.

ఈ పుస్తక పిరికిగళన్న ఈ రూపకే తందు ప్రకటపడి సలు నేరవాద శ్రీమూ బి. ఎం. శ్రీకంఠయ్యనవరు, వ్రాక్షన

ವಿಮರ್ಶಾ ವಿಚಕ್ಷಣ ರಾವ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು "ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸಂಘ"ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇವರಿಗೂ, ಇದನ್ನು ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘವು ಕೃತಜ್ಞವಾಗಿದೆ.

ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾರೇಜು }
ಬೆಂಗಳೂರು ೧೯೩೦ }

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ

ಶುದ್ಧಿ ಪತ್ರ

ಪುಟ	ಪದ್ಯ	ಪಾಠ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೫	ಲ	೪	ಮನ್ರಿ ಸಿ	ಮನ್ರಿ ಸಿ
೧೮	೭೧	೩	ಮರುಳನೊ	ಮರುಳೆಯೊ
೨೭	೧೦೬	೨	ಉಯಿದನೊ	ಉಳಿದನೊ
೨೯	೧೧೫	೨	ದುರ್ಯೋಧನಾಂಕನನೆ	ದುರ್ಯೋಧನಾಂಕನನೆ
೩೧	೧೨೧	೪	ಕೌರವಮಲ್ಲಂ	ಕೌರವಭೀಮಂ
೩೭	೧೪೪	೨	ಪಿಡಿದುದಂ ಸಲೆ	ಪಿಡಿದುದಂ ಪಿಡಿದಂ ಸಲೆ
೩೮	೧೪೪	೪	ಅಣ್ಣುಗುಂದದೆಸಲಾ	ಅಣ್ಣುಗುಂದನೆ ದಲಾ

ಶ್ರೀ ಕವಿರತ್ನ ರನ್ನ

ರಸಿಕರೊಳಗೆ ಚಿನ್ನ, ಕವಿಜನದೊಳು ರನ್ನ,
ವಿಶದ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನ |
ವಸುಧೇಶ ಸಭೆಯ ಪಂಡಿತರೊಳು ಸನ್ಮಾನ್ಯ,
ಕುಶಲಿ ಕವಿರನ್ನ ನೀ ಧನ್ಯ ||

* * *

ಸಾಹಸಭೀಮನ ಸಾಹಸ ವರ್ಣನೆ
ಯೂಹಿಸೆ ಕನ್ನಡನಾಡ |
ಆಹವಮಲ್ಲರ ವಾರಿದ ಸಾಹಸೋ
ತ್ಸಾಹ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ರನ್ನ ! ||

(ಮ|| ಎಲ್. ಗುಂಡಪ್ಪನವರಿಂದ)

ಕವಿಕಾವ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ರನ್ನನು ಸರಸ್ವತಿಯ ರನ್ನನು. ಆತನ ನಿಸರ್ಗ ಕವಿತಾ ಪ್ರಭಾವ ದೊಡನೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಆತನಿಗೆ ಲಭಿಸಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮುನ್ನುಡಿ ದನು. ಆ ಕಾಲದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜರಲ್ಲಿಯೂ ಗಣ್ಯನಾಗಿ, ಆಶ್ರಯವನ್ನೂ ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಪಡೆ ದನು. 'ಅಜಿತವುರಾಣ'ವೆಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ, 'ಸಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯ' * ವೆಂಬ ಲೌಕಿಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. 'ಪರತುರಾಮ ಚರಿತೆ' ಎಂಬ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥ ವನುಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂರು ಗ್ರಂಥ ಗಳನ್ನೂ "ರತ್ನತ್ರಯ"ಗಳೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಜಿತವುರಾಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮತವಾದ ಜೈನ ಮತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ರನ್ನನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅವಕಾಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಷಯವೂ ಮತಾಭಿಮಾನಿಗಳಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ರುಚಿಸಲಾರದು. ಸಾಹಸ ಭೀಮ ವಿಜಯದಲ್ಲಾದರೋ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆದರಣೀಯವಾದ ಮಹ ತ್ವಾದ ಕಥೆಯೂ, ಮಹಾ ವೀರನಾಯಕರೂ, ರಸೋತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ, ಸಂಪನ, ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನ, ಒಂದುವೇಳೆ ಭಾಸನ ಪ್ರೇರಣೆಯೂ ಒದಗಿ, ರನ್ನನ ಪ್ರತಿಭೆ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದು, ಬಹುಶಃ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪರಮೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಕಾವ್ಯರತ್ನವಾಗಿ ಫಲಿಸಿರುವುದು. ಇದರ ನಾಟಕ ಸಂವಿಧಾನವೂ, ದುರ್ರೋಧನ ಪಾತ್ರಕಲ್ಪನೆಯೂ,

* ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯದ ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕಡೆಯ ಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ "ಚಾಳುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀ ಸಾಹಸಭೀಮ ವಿಜಯ"ವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದೇ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಚರಿತೆ ಎಂದು ರನ್ನನು ಹೇಳಿರುವ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸಮಯೋಚಿತವಾದ ಭಾವಗಳೂ, ರಸಪ್ರವಾಹವೂ, ಶೈಲಿಯೂ ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿರುವುವು. ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸುಲಭನಲ್ಲದ ಎಂತಹ ವನಾದರೂ ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ, ಇಂತಹ ಕವಿಯನ್ನೂ, ಇಂತಹ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವ ಕನ್ನಡವು ಧನ್ಯವೆಂದು ಹೇಳದಿರಲಾರನು. ರನ್ನನ ಕೃತಿ ರತ್ನವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವವನಿಗೆ ಎದೆ ಎಷ್ಟು? ಎಂದು ಕವಿ ಮೂದಲಿಸಿರುವುದು ಕೇವಲ ಗರ್ವದ ಮಾತಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಕಾವ್ಯವೆನ್ನಿಸುವುದು.

ಆದರೂ ಈ ಕಾಲದ ವಾಚಕರು ಇಂತಹ ಉತ್ತಮ ಕವಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಕೂಡ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡುವುದು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯ. ನಾವು ಬಹುಮಾಸಿಸತಕ್ಕ ಪುರುಷನು ರನ್ನ ಪಂಡಿತನಲ್ಲ, ರನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಲ್ಲ, ರನ್ನ ಕವಿ. ಸಾಹಿತ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಮತಸಿದ್ಧಾಂತ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ರುಚಿಯೂ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಭಾವ. ಒಂದು ರುಚಿಗೆ, ಒಂದು ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಹಿತವಾದ ಎಷಯ ಮತ್ತೊಂದು ರುಚಿಗೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಹಿತವಾಗದಿರಬಹುದು. ರನ್ನನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಂದರವಾದ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಸುಂದರವಲ್ಲದ, ಅಂಶಗಳಿರಬಹುದು. ಪುಪಂಜದ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರನಾದ ಯಾವ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ, ಕಲಾ ಸೌಂದರ್ಯದ ಎಷಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ, ಸರಿಯಾಗಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿ, ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿರುವುದೆಂದಾಗಲಿ ಸಾಧಿಸುವುದು ಮೂಢಭಕ್ತಿ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ಅಭಿಮಾನವಲ್ಲ, ಸತ್ಯ.

ಆದುದರಿಂದ ರನ್ನನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ; ರನ್ನನನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ. ಆತನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು? ಆತನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಲೋಕ ಯಾವುದು? ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯ, ಅದರ ಘನತೆ ಏನು? ಆತನು

ಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಕಡೆದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಯಾರು? ಅವರ ಜೀವ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ, ಅವರ ಮಾನುಷಾಮಾನುಷ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ? ಆತನ ಭಾವಗಳು, ಬೋಧನೆಗಳು, ಧರ್ಮತತ್ತ್ವಗಳು ಯಾವುವು? ಅವು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರ್ವ ಸಮ್ಮತವಾದುವು? ಉತ್ಸಾಹ ಜನಕವಾದುವು? ನಮಗೂ ಆತನಿಗೂ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿ? ಎಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಆತನೂ ಒಡೆಯಬೇಕಾದೀತು? ಆತನ ಕಾವ್ಯಸಿರೂಪಣೆಯು ಕ್ರಮ ವೇನು? ಆಕಾರವೇನು, ಆತ್ಮವೇನು? ರೀತಿಯೇನು, ಶೈಲಿಯೇನು? ಕನ್ನಡದ ಬಗೆಯೇನು, ಸೊಬಗೇನು, ಇಂಪೇನು, ಸೊಂಪೇನು? ರನ್ನ ನನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ, ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ಚಳ್ಳು ತೂರಿ, ಕಾಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಿ—ಸಾಹಿತ್ಯಕಲಾ ಪುತ್ರರ ಆತ್ಮವುಷ್ಟಿಗಾಗಿ.

—(ರನ್ನಕವಿಪ್ರಶಸ್ತಿ; ಮುನ್ನುಡಿ, ಪುಟ ೪-೬)

ಈತನು ಅಜಿತಪುರಾಣವನ್ನೂ ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯವನ್ನೂ ರನ್ನ ರನ್ನ ಕಂದವೆಂಬ ಒಂದು ನಿಘಂಟುವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಅಜಿತಪುರಾಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ—

ಕರಮೆಸೆದುವು ರತ್ನತ್ರಯ | ಪರಿಕಲ್ಪದೆ ಪರಶುರಾಮಚರಿತಂ ಚಕ್ರೇ |

ಶ್ವರಚರಿತಮಜಿತೀರ್ಥೇ | ಶ್ವರಚರಿತಂ ರತ್ನನಂದೆ ಭುವನತ್ರಯದೊಳ್ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ಪರಶುರಾಮಚರಿತ, ಚಕ್ರೇಶ್ವರಚರಿತ, ಎಂಬ ಬೇರೆ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಹ ಬರೆದ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯದಲ್ಲಿಯೂ “ಗಂಗಮಂಡಲಚಕ್ರೇಶ್ವರಕಟಕೋತ್ತಮನಾಯಕವಿರಚನೆಯಿಸಸರ್ವೋತ್ತಮಾದಂ ರತ್ನಂ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಚರಿತೆ ಗಂಗರಾಜನ ಸೇನಾನಾಯಕನಾದ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಚಾವುಂಡರಾಯನ ವಿಷಯವಾದ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಶುರಾಮ ಚರಿತವೂ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಚರಿತವೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಈ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ:—

ಈತನು ಜೈನಕವಿ ; ಬೆಳುಗರೆ ನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳುಗಲಿ ಏನೂಂ ನಲ್ಲಿಯ ಜಂಬುಖಂಡಿ ಎಪ್ಪತ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮುದುವೊಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ (೯೪೯) ಹುಟ್ಟಿದನು ; ಬಳಿಗಾರಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಈತನ ತಾಯಿ ಅಬ್ಬಲಬ್ಬೆ ; ತಂದೆ ಜಿನವಲ್ಲಭೇಂದ್ರ ; ಸಹೋದರರು ದೃಢಬಾಹು, ರೇಚಣ, ಪೂರಯ್ಯ ; ಹೆಂಡತಿಯರು ಜಕ್ಕಿ, ಕಾಂತಿ ; ಮಗ ರಾಯ ; ಮಗಳು ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ. ಇವನ ಗುರು ಅಜಿತಸೇನಾಚಾರ್ಯ¹ ; ಸ್ವಾಮಿ ಚಾವುಂಡರಾಯ. ಇವನಿಗೆ ತೈಲಪನು (೯೭೩-೯೯೭) ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.² ಈತನು ಮೊದಲು ಸಾಮಂತರಲ್ಲಿಯೂ ಮಂಡಲೇಶ್ವರರಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಬಳಿಕ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನಲ್ಲಿ (೯೯೭-೧೦೦೯) “ ಉದಯಪರಂ ಪರಿಯ ” ನ್ನು ಹೊಂದಿದನು ; ಕನಕದಂಡ, ಚಾಮರ, ಆನೆ, ಭತ್ತ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಅಜಿತಪುರಾಣವನ್ನು ಶಕ ೯೧೫ ನೆಯ ವಿಜಯವರ್ಷದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೯೯೩ ರಲ್ಲಿ—ಬರೆದನು.

ಈತನಿಗೆ ಕವಿರತ್ನ, ಅಭಿನವಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಕವಿಕುಂಜರಾಂಕುಶ, ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಉಭಯಕವಿ, ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿಂಟು. ಅಲ್ಲದೆ—

ಕವಿಮುಖಚಂದ್ರಂ ಕವಿಚ | ಕ್ರವರ್ತಿ ಕವಿರಾಜಶೇಖರಂ ಕವಿರಾಜಂ |

ಕವಿಜನಚೂಡಾರತ್ನಂ | ಕವಿತಿಲಕಂ ಕವಿಚತುರ್ಮುಖಂ ಕವಿರತ್ನಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತರ ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಈತನು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪನನ್ನೂ ಹೊನ್ನನನ್ನೂ

1. ಈತನೇ ಚಾವುಂಡರಾಯನಿಗೂ ಮೊದಲನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನಿಗೂ ಗುರು.
2. ಪಡೆಯೆಡೆಯ ಕಡೆಯ ಬದವರ್ | ಕುಡೆ ಪಡೆದನೊ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಳ್ ತೈಲಪನೊಳ್ |
ಪಡೆದಂ ಮಹಿಮೋನ್ನತಿಯಂ | ಪಡೆದಂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರಂ ರನ್ನಂ ||
ಇನ್ನನೂ ಈಯಂಕವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಜನ್ನನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ಹೊಗಳಿ ಅವರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.—ಪಂಪನಿಂದ ‘ವಂಗ್ವಿಭವೋನ್ನತಿ ನೆಗೆಬ್ಬಿದು.’ ‘ಅವನ ಗುಣದೊಳಗೆಸಿದಿದರ್’ ಉಭಯ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗೂ (ಹೊನ್ನ) ಅಭಿನವಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗೂ (ತಾಸು) ಸಮಾನರುಂಟೇ? ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವ (ಪಂಪ), ಕವಿರತ್ನ, ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಪುಣ್ಯವಂತರು; ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಕೃತಾರ್ಥರು. ಅದಿಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದುದರಿಂದ ಪಂಪನು ದ್ವಿಜವಂತಧ್ವಜವಾದನು. ಅಜಿತಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದುದರಿಂದ ರಸ್ತೆನು ಮೈತ್ಯವಂತಧ್ವಜವಾದನು. ಹಿಂದೆ ಪಂಪನೂ ಮೊನ್ನೆನೂ ರಟ್ಟರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದರು; ಉಭಯಕವಿಯಾದ ಕವಿರತ್ನನು ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದನು.

—(ಕವಿಚರಿತ, ಸಂಪುಟ ೧, ಪುಟ ೬೨-೬೩)

ರನ್ನನು ‘ಗದಾಯುದ್ಧ’ದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ‘ಪಂಪ ಭಾರತ’ದ ಹದಿ ಮೂರನೆಯ ಅಶ್ವಾಸದ * ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳುಂಟು.

ಪಂಪ-ರನ್ನ ‘ಮಹಾಭಾರತ’ದ ಕಥೆಗೂ ‘ಪಂಪಭಾರತ’ದ ಕಥೆಗೂ ಅನೇಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರನ್ನನು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪಂಪನ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ‘ಗದಾಯುದ್ಧ’ದ ಕಥಾಭಾಗವು ಸ್ವಲ್ಪ; ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಲುಸಾಲೆಲ್ಲಾ ‘ಮಹಾಭಾರತ’ದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ‘ಗದಾಯುದ್ಧ’ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕವಾದ ಪ್ರಲಾಪಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವುಳ್ಳ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೂ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನಾವು ‘ಪಂಪ ಭಾರತ’ದ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುವುದು.

. . .

ಗದಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಸವತ್ತಾದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಪಂಪನು

* ‘ಗದಾಯುದ್ಧ’ದ ಕೊನೆಯ ಅಶ್ವಾಸಕ್ಕೂ ‘ಪಂಪ ಭಾರತ’ದ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಶ್ವಾಸಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ; ಆದರೆ ಇದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ.

ಕಾರಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಈ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ರನ್ನನ ಕೈವಾಡವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಸಂಪಾದಿಸಿಟ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿ ಅಭಿಸೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೇಕು ; ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಪಂಪನನ್ನು ಓದಿದ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ರನ್ನರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತಾ.

ರನ್ನನು ಪಂಪನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿರುವನೆಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕು. ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಏನು ಹಾಸಿ? 'ಪಂಪಭಾರತ' ದಿಂದ ರನ್ನನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದ ಅಂಶವು ಎಷ್ಟೆಂದು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿದರೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಪದ್ಯಗಳಿಗೂ ಐದು ವಚನ ಖಂಡಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಾರದು. ವಚನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಣಿಸಿದರೆ ಸುಮಾರು ೫೭೫ ಪದ್ಯಗಳಿರುವ 'ಗದಾಯುದ್ಧ'ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಆಕರವು ಹೆರರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ 'ಗದಾಯುದ್ಧ'ವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಪವಾದವು ತಟ್ಟಿದಂತಾಗುವುದೇ? ಅದರ ಕವಿತೆಯ ಸವಿಯೆಲ್ಲ ಹುಳಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದೇ? ಈ ಇಪ್ಪತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಪದ್ಯ ವಚನಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ರನ್ನನ ಕೀರ್ತಿ ಸ್ತಂಭವು ನಿಂತಿದೆಯೇ? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದರೂ 'ಗದಾಯುದ್ಧವು' ಮೊದಲಿನಷ್ಟೇ ಜೀನ್ಮಾಗಿ ಬೆಳಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಈ ದೋಷಾರೋಪವು 'ಗದಾಯುದ್ಧ'ವೊಂದಕ್ಕೇ ತಗಲುವುದಿಲ್ಲ. ರನ್ನನನ್ನು ಕೃತಿಜೋರನೆಂದು ಕರೆದರೆ ಪಂಪನಿಗೂ ಅದೇ ಹೆಸರಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

—(ರನ್ನಕವಿಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುಟಗಳು ೮೪, ೨೩೩, ೯೧-೯೨)

ಗದಾಯುದ್ಧ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ಚರಿತ್ರವು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಡಮೂಡಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಭೀಮಸೇನ ಗದಾಯುದ್ಧದ ಚರಿತ್ರವು ಒಡಮೂಡಿಲ್ಲ. ಭೀಮನು ಯುಕ್ತ ನಾಯಕರು ಯುಕ್ತ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡುವ ಆವೇಶದ ಮೂರ್ತಿಯೆಂದು ಮಾತ್ರ ತೋರುವಂತಾಗಿದೆ.

ಭೀಮಸೇನನ ಇತರ ಉದಾತ್ತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕವಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭಗಳೇ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ದುರ್ಯೋಧನನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕವಿಯು ಒಲು ಸೊಗಸಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವನು. ಉದಾತ್ತ ಮಾನವೋಚಿತವಾದ ಆತನ ಹಲವು ಗುಣಗಳನ್ನು ಕವಿಯು ಮೆಚ್ಚಿ ಹೊಗಳಿರುವನು. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಭೀಮಸೇನನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರೂ ದುರ್ಯೋಧನನ ಉದಾತ್ತತೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಸೋಲು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಒಳಿತಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ, ಸೋಲು ಬಂದರೂ ನೆಲದಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಮೈರಿಯಿಂದ ಒದೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವ ದುರ್ದಶೆಯು ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಎನಿಸುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಕವಿಯು ದುರ್ಯೋಧನನ ಕಡೆಗೆ ಎಳೆದಿರುವನು. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನು ಕೇವಲ ಧೀರೋದ್ಧತನಾಯಕನೇ ಎಂದು ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ದುರ್ಯೋಧನನು ನಡು ನಡುವೆ ಧೀರೋದ್ಧತತೆಯ ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಧೀರೋದಾತ್ತನಂತೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಧೀರೋದಾತ್ತತೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಒಡಮೂಡದಿದ್ದರೂ ಆತನು ಧೀರೋದಾತ್ತ ಕಲ್ಪನೆಂದೆನಿಸುವಂತೆ ಕವಿಯು ಆತನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವನೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

. . .

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣದಿಂದ, ಸಂವಿಧಾನರೀತಿಯಿಂದ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದ, ರಸಪೋಷಕತ್ವದಿಂದ ಕೌರವನೇ ಮೇಲ್ಮೈಯಾಗಿರುವನು. ಮೇಲಾಗಿ, ಭೀಮಸೇನನು ನಮ್ಮ ಆವಗಾಹನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುವನು. ಪುಸ್ತಾವನಾರೂಪವಾದ ದ್ರಾಪದೀ ಭೀಮಸೇನರ ಸಂವಾದ, ಕೌರವನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದಿರಲು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಗಾಂಧಾರಿಯರ ಬೀಡಿನ ಪುವೇಶ, ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಸರ್ವಹಣೋತ್ಸುಕತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಪೀರೋಕ್ತಿಗಳು, ಮೈತ್ರಂಪಾಯನ ಸರೋವರ ಸಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೌರವನ ಮೂದಲೆ,

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ಗದಾಯುದ್ಧ—ಈ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭೀಮನನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವೆವು.

ದುರ್ರೋಧನನಾದರೂ ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿ ನೈತಿಷ್ಠ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವನು. ಅವನ ಉದಾತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಂಡ ನಾವು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಕ್ರಮದಿಂದ ಸಿಂಹವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ 'ಮುಳಿಸಿಂ ಸಂಜೆಕ್ಕಿ ಕೊಂಡ' ಇತ್ಯಾದಿ ದುರ್ನಯಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವೆವು. ಕೌರವನು ಮಡಿದಮೇಲೆ ವೇಣೀ ಸಂಹಾರ, ಶೃಂಗಾರ ಪೋಷಕ ವಾದ ಭೀಮ ಕೃತ ದ್ರೌಪದೀ ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಣನೆ, ದ್ರೌಪದೀ ಭೀಮ ಸೇನರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ, ಈ ವಾಂಡವರ ಅಭ್ಯುದಯಗಳು ನಡೆಯುವುವು; ಮಾತ್ರ ನಾವು ಈ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಲಾರೆವು. ಕೌರವನ ಊರುಭಂಗ, ಮಕುಟಭಂಗಗಳಿಂದ ದುಃಖಗೊಂಡ ನಾವು, ಭೀಮನ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಹೇಗೆತಾನೇ ನೋಡಬಲ್ಲೆವು? ತೊಡೆ ಮುರಿದು ಕಿರೀಟ ವನ್ನೊಡೆದ ಭೀಮನು ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಕಾರುತ್ತ ಹೆಕ್ಕಳಿಸಿ ಕೌರವನ ಇರವನ್ನು ದ್ರೌಪದಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿರಲು (೮-೪೫) ಸಹನೆಯ ಕಟ್ಟು ಮುರಿದು, ದುಃಖದ ಮೇರೆ ವಾರಲು, ಬಲದೇನನು ದ್ವಾರವತಿಗೆ ಹೋದಂತೆ ನಾವೂ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೋಗಿಬಿಡುವೆವು. ಮುಂದೆ ಏನು ನಡೆಯುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಕುತೂಹಲವು ಕೂಡ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

—(ರನ್ನಕವ್ಯಶಸ್ತ; ಪುಟಗಳು ೧೧೬, ೧೩೩-೪)

ಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳು ರನ್ನನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳಾವುವೆಂದರೆ:— ದುರ್ಯೋಧನನು ತನ್ನ ಅಪಜಯದಿಂದ ಬಿಸ್ತು ಮನಸ್ಸುನಾಗಿ ಗದಾ ಯುದ್ಧವು ದ್ರೋಣನನ್ನೂ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನೂ ಹಳಿಯುವುದು; ರುದ್ರನಾಟಕ ಸಂಜಯನು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಪರಾಯಣತೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಗಳುವುದು; ದುರ್ಯೋಧನನು ಕೋಪೋದ್ವಿಗಿತನಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ

ನನ್ನೂ ಭೀಮಾರ್ಜುನರನ್ನೂ ಸಿಂಧಿಸುವುದು ; ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಸಂತೈಸಲು, ಅವನ ವೃದ್ಧ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ರಣ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವುದು ; ಶಾಂಡನರೊಡನೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದು ; ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸದೆ ಇರಲು ಭೀಷ್ಮರ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿ, ಮುಂದಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸೆಂದೂ ಅವರು ಉಪದೇಶಿಸುವುದು ; ದುರ್ಯೋಧನನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಭೀಷ್ಮರಡೆಗೆ ಹೊರಡುವುದು ; ದ್ರೋಣ, ಅಭಿಮನ್ಯು, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ದುಶ್ಯಾಸನ, ಕರ್ಣ ಇವರ ಮೃತದೇಹಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನು ಪ್ರಲಾಪಿಸುವುದು ; ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಭೀಷ್ಮರು ಉಪದೇಶಿಸಿದರೂ ಅವನು ಒಪ್ಪದೆ ಹೋಗುವುದು ; ಕೊನೆಗೆ ಬಲರಾಮಾದಿಗಳು ಬರುವವರೆಗಾದರೂ ಅವನು ಮೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಬೋಧಿಸಿ ಜಲಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವುದು ; ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ಸಿಂಧಿಸುವುದು ; ಕೊನೆಗೆ ಭೀಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಗುವುದು—ಇವುಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಘಟನೆಗಳು.

ರಸ್ತೆ ಸು ಅವುಗಳನ್ನು ಮನೋಚ್ಛವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವೆಂಥದು ? ಗದಾಯುದ್ಧದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಮಹಾಕವಿಯ ವಿಷಾದಾಂತ ನಾಟಕಗಳ ನಾಯಕನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಕಥೆಯ ಸಂವಿಧಾನವು ನಾಟಕ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗಲೆಯನಾದ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಮಹಾಕವಿಯು ಬರೆದಿರುವ ವಿಷಾದಾಂತ ನಾಟಕಗಳ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಹೋಲುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದೇ ಆ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಫಲ.

“ ಗದಾಯುದ್ಧ ”ವು ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯವಾದರೂ ಅದೊಂದು ಮಹಾ ದುಃಖಾಂತ ನಾಟಕ. ಅದರ ಕೊನೆಯ ಅಂಕದ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯವೇ ಕಾರವನ ಮೈಮೆ ಮಯವಾದ ಮರಣ.

ಕವಿಗಳು ಶಿರೋಮಣಿಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಲದೇಶಾತೀತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಪನಾ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಪ್ನ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋವರದ ತೀರದೆಡೆಗೆ ತೇಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವನು. ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿದರೆ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ನೀಲ ಗಗನ! ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಪವಿತ್ರತಮ ರಮಣೀಯ ವಾತಾವರಣ! ವನಾವೃತವಾದ ಬಂಧುರ ವೈಶಂಪಾಯನ ಕನುಲಾಕರ! ಪಶ್ಚಿಮ ಗಗನಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವ ರವಿಯು ವ್ಯಸನ ಸೂಚಕವಾದರೂ ಅತಿ ಪ್ರಕಾಶವಾದ ಸಂಜೆಗೊಪನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವನು. ದ್ವಾಪರ ಯುಗದ ಶಾಂತಿ ಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ! ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಯಂಕಾಲವು ಮೌನ ವೃತಾಚಾರಿಯಾದರೂ ಇಂದು ವೈಶಂಪಾಯನ ಕೊಳದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರದ ಅತಿಶಯ ನೀರವತೆ. ಮಸಣ ಮೌನ ವೆಂದರೂ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇದೇನು ಕೊಳದ ನೀರು ಬಗ್ಗಡವಾಗಿದೆ! ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಸರಸ್ವಿನಲ್ಲಿ ಕಲಕಲರವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಲ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಒಂದಾದರೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; ಒಂದರ ಕೊರಲ ದನಿಯಾದರೂ ಕೇಳಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಗಭೀರ ಸಿಃಶಬ್ದತೆ! ಇದೇನು ಸರಸ್ವತದ ಕೋಮಲವಾದ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳು ಮುರಿದುಬಿದ್ದಿವೆ! ಕಾಡು ಕೋಣಗಳ ಹೋರಾಟವೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಗೊರಸಿನ ಗುರುತಿಲ್ಲ. ತೀರದ ಹಸುರಿನ ಹಾಸಿಗೆಯು ಯಾವುದೋ ಘಾತದಿಂದ ಬಾಡಿ ಸೊರಗಿದಂತಿದೆ. ನೋಟಕನು ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮನುಷ್ಯರ ಪಾದಗಳ ಗುರುತನ್ನೂ, ಹಸುರಿಗೆ ಅರಾಣತೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಶೋಣಿತವನ್ನೂ ಕಂಡು ಚಮಕಿತನಾಗುವನು. ಇದಾವನು! ತೀರದ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಊರು ಭಂಗ, ಕಿರೀಟ ಭಂಗಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಕಡೆಯು ಸಿರೆಳೆಯುತ್ತಿರುವನು. ಅವನೇ ಕೌರವ ಮಹಾಸುಭಾವನು; ಅವನೇ ಕುರುಕುಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು! ಕವಿಪುಂಗವ ಆರ್ಯ ರನ್ನನು ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿದ್ದರೆ ಕುರುನೃಪಾಲನ ಈ ದುರ್ಗತಿಯು ನಮಗೆ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ.

ದೈವ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಎಾರುವರಾರು ? ವೈಶಂಪಾಯನ ಸರೋ
 ವರದಲ್ಲಿ ಕುರುಕುಲ ಸ್ವಾಮಿಯು ಆಡಗಿರುವುದು ಪತ್ತೆಯಾಗಿ ಹೋ
 ಯಿತು. ಯಾವ ಭೀಮನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ತಾನೇ ನೊದಲು
 ಹೊರಟಿದ್ದನೋ ಆ ಭೀಮನು ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಚರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ
 ಗುರು ವಚನ ಸಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಒಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೋರಾಧಾವೇಶ ಪರಿವೂರ್ಣ
 ನಾಗಿ “ ನೀರೊಳಗಿದ್ದುಂ ಬೆಮರ್ತನುರಗಪತಾಕಂ ”. ಸೈರಣಿಯ
 ಮೇರೆಯು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಅಭಿಸಾಧನದನಾದ ದುರೋಧ
 ನನು ಒರಟು ಭೀಮನ ಮೂದಲಿಕೆಯನ್ನು ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳ
 ಗಿರುವುದುಂಟೆ ? ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜಸ್ಸಿನ ಕಾಂತಿಮೂರ್ತಿಯು ರಣ
 ಹೇಡಿಯಂತೆ ಸಲಿಲಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದುಂಟೆ ? ಗುರು ವಚನ
 ಪಾಲನಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಗ ಸರೋವರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾಯಿತು.
 ಕ್ಷಾತ್ರ ಧರ್ಮಪಾಲನಾರ್ಥವಾಗಿ ಈಗ ಸರೋವರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
 ಬಂದಾಯಿತು. ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿಯು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರು
 ವಂತೆ “ಕರಿಕಳಭ ಗರ್ಜನೆಗೆಳ್ಳ ಮೃಗರಾಜನಂತೆ ರಾಜರಾಜಂ
 ಸೈರಿಸದೆ ಚಿತ್ತಸ್ಥಲನೆಯಾಗಿ ಜಳಸ್ತಂಭಮಂತ್ರಮೆಲ್ಲಂ ಮಾಯಾ
 ಮಂತ್ರವಾಗೆ ” ಗದಾ ದಂಡವನ್ನು ಭುಜಾ ದಂಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ
 ಕೊಂಡು ಆ “ಲಜ್ಜಾಕರ”ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಗದಾ
 ಯುದ್ಧವು ಅನಿವಾರ್ಯವೇ ಆಯಿತು. ದೈವ ಸಂಕಲ್ಪವು ಈಡೇರಿತು.
 ಇಲ್ಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವೆಲ್ಲ ದುರಂತಚ್ಛಾಯೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ವರ್ಣವಾಗಿದೆ.
 ಈ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣದ ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ ದುರೋಧನನೊಬ್ಬನು ಕಾರ್ಯ
 ತೇಜಃಪುಂಜನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವನು. ಈ ತೇಜಃಪುಂಜವನ್ನು ಸುತ್ತ
 ಲಿನ ಗಾಢ ನೀಲಚ್ಛಾಯೆಯು ಪಿಶಾಚಿಯ ಕಿರಲು ನಗುವನ್ನು ಬೀರಿ
 ನುಂಗುತ್ತಿದೆ. ಧರ್ಮದೇವತೆಯು ಅಧರ್ಮದ ಕಪ್ಪು ಮುಸುಕನ್ನು
 ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಧರ್ಮ ದೇವತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲೇ
 ಸೇರಿದ್ದಾಳೆ. ರಾಜ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ದುರೋಧನನ ಅಂತಃಪುರದ
 ಹೊರಬಾಗಿಲಿನ ಹೊಸ್ತಿಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಚಂಚಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ

ಈ ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಪರಿಸರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪಂಚ ಮುಖಗಳಂತೆ ಸಂತಿರುವ ಪಂಚಪಾಂಡವರು ; ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಅನುಜ ಶತವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ರೌದ್ರಾವೇಶದಿಂದ ತುಂಬಿ “ಭೀಮಂ ತೋಡರ್ದಸಿಬರೋಳಂ ಬರ್ಕೆ ಮೇಣ್ ಬನ್ನಮಾವೆಂ” ಎಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಾಹಸ ಮುಲ್ಲ ಏಕಾಂಗವೀರ ದುರ್ರೋಧನನು ; ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಂಗಮ ಹಿಮಾಚಲಮೆ ಬರ್ಪಂತೆ ಬಂದ ಬಲರಾಮನು ; ನಿರೀಕ್ಷಿತನಾದ ಬಲರಾಮನು ಬಂದನು, ಈಗಲಾದರೂ ದೈವಬಲಕ್ಕೆ ತಿರಸ್ಕಾರವಾದೀತೆ ಎಂಬುವ ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆ. “ತಮ್ಮನಿಬರೊಂದಾಗಿ ಗೊಂದಣಿಸಿ ನಿಂದ ಪಾಂಡು ನಂದನಮುಂ ಏಕಾಕಿಗನಾಗಿ ಸಾವಿಯ ದೇಸಿಗನಾಗಿ ನಿಂದ ಕುರುಕುಲ ಸ್ವಾಮಿಯುಮಂ” ಎಂಬ ಪ್ರತಿರೋಧದ ಚಿತ್ರ ; ದುರ್ರೋಧನನ ನಮಸ್ಕಾರ, ಬಲರಾಮನ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಕಡೆಗೆ—

“.....ಏಕೆ ಮುನಿವಿರ್ ನಿರ್ದೋಷಿಗಳ್ ಪಾಂಡು ನಂ ”

ದನರಾನೊಲ್ಲಿನೆ ಮುನ್ನಮೆಂತುಮಿವರೊಳ್ ಸಂಧಾನಮಂ ಪೇಲ್ಪಿಸೆಂ

ದೆನೆ ಸತ್ತರ್ ತನುಜಾನುಜರ್ ಪಲಬರುಂ ತದ್ಬುಜಮಂ ಸೈರಿಸ

ಲೈನಸುಂ ಬಂದಪುದೆಂದೊಡಿಕೆ ಪಗೆವರ್ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗರ್ದಪೆಂ || ”

ಎಂದು ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧ ಕಾರಣವನ್ನು ದೈವವು ಹೇಳುವಂತೆಯೇ ಸತ್ಯದಿಂದ ನುಡಿದು ಸಾವಿಗೆ ಅಂಜದೆ ರೋಷ ದುಃಖಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಶೌರ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ದುರ್ರೋಧನನು ಸಂತಿರುವುದು—ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ದುರಂತ ಪರಿಣಾಮದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ದೆಸೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಸ್ಸಹಾಯನು, ಯಾರಿದ್ದರೂ ಏನೂ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

—(ರನ್ನಕವಿಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುಟಗಳು, ೧೪೦, ೧೭೧-೨, ೧೮೯-೯೦)

ರನ್ನನ ಶೈಲಿಯು ವೀರ್ಯವತ್ತಾದ ಶೈಲಿ. ಅಷ್ಟೇ ಬಲವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನೊಡಲಿಚ್ಛಿಸಿದರೆ ನಾವು ಪರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ

ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಒಪ್ಪಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾಡಂಬರವು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಬ್ದಾಡಂಬರವು ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಶಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ವಾಗ್ವೈಭವವು

ಶೈಲಿ ರನ್ನನೊಬ್ಬನಿಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಇತರ ಕವಿಗಳು ಇಂಪು, ಮಾಧುರ್ಯ, ಸೌಕುಮಾರ್ಯ, ಲಘುಧಾಟಿ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುವರು. ಆ ಗುಣಗಳು ರನ್ನನಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ದುರ್ಯೋಧನ ದರ್ಪ, ದುರ್ಯೋಧನ ಭಲ, ದುರ್ಯೋಧನ ಪ್ರಲಾಪ; ಹಾಗೂ ಭೀಮಕೋಮ, ಭೀಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ, ಭೀಮಸೇನಾಡಂಬರ—ಇವಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ತಯವಾದ ಶೈಲಿಗೆ ಲಾಲಿತ್ಯದ ಹಂಬಲೇಕೆ? “ಸ್ಥಿರಬದ್ಧ ಮತ್ಸರಂ ಭೀ | ಕರ ಬದ್ಧ ಭುಕುಟಿ ಘಟಿತರದ್ಭುತರಟ್ಟಾ|| ಸುರರಧಿಕಕೋಪ ಪಾಟಳ| ಪರುಷೇಕ್ಷಣ”ರೇ ಪಾತ್ರಗಳು ! “ಗದೆ ಗದೆಯಂ ಘಟ್ಟಿಸೆ ವುಟ್ಟಿದ ಕೆಂಡದ ಕಿಡಿ”ಗಳೇ ಪದಗಳು! “ಕೈ ನಡುಗದೆ ಗದೆಯಂ ತಿರುವುನ ಬೆಡಂಗೇ” ಪದಸರಣಿ ! “ದಪ್ಪರಿದಟ್ಟುಂ ಮೊಟ್ಟಿನೆ | ಧೂಪ್ಪಧೂಗಪ್ಪೆನೆದಿಧಿಲ್ಪುಧಿಲ್ಲೆನೆ ಗದೆ ಗಳ” || ಸೊಪ್ಪು ಸೊವಡಪ್ಪಿಸಂ ಸೂ | ಲ್ಲಿಪ್ಪದೆ,” “ಮುಡುಪಂ ಬೆನ್ನಂ ಕೊರಲಂ ನಡುನೆತ್ತಿಯನೆತ್ತಿ ಮೊಯ್ದರೊರ್ವರ ನೊರ್ವರ” ಎನ್ನುವುದೇ ಪದಧಾಟಿ! ಈ ಶೈಲಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೇರೆಯ ಮೂತುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲಸಾಧ್ಯ.

...

ರನ್ನನ ಶೈಲಿಯು ರೂಪಕ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಶೈಲಿ. (ಕ) ಅದರಲ್ಲಿ ಪದಬಾಹುಳ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಬಿಗಿಯಾದ ಸರಿಯಾದ ವಾಣಿಯು ದೊರಕಿದೆ. (ಏ) ಅದ್ಭೂತವಾಗಿ ಭಾಷೆಯು ಸಂಭಾಷಣಾರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಭೀಮ-ದ್ರೌಪದಿ, ಕೌರವ-ಸಂಜಯ, ಕೌರವ-ಮೃತವೀರರು, ಕೌರವ-ಭೀಷ್ಮ, ಭೀಮ-ಕೌರವ, ಕೌರವ-ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ—ಈ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದು. “ಎಂದನಾ

ಭೂವ," "ಅರಸಿದಂ ಪವನಸುತಂ," ಇತ್ಯಾದಿ ವರ್ಣನೆಗೆ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ರಸ್ತೆ ಸಲ್ಲಿ ಅತಿಕೊಂಚವಾದುದರಿಂದ ಅವನ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆಯೇ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹಾಕಬಹುದು. ಆಗಲೇ ಹಾಗೆ ಹಾಕಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ. (ಗ) ಪಾತ್ರಗಳ ಗುಣಾಪಗುಣ ಧೈರ್ಯ ದರ್ಪ ಶೋಕ ಚಿತ್ತಕೋಪಗಳು ಅಪರಾಧವ ಮಾರುತ ಮಾರುತ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಕವಿಯ ವರ್ಣನೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಇದು ರೂಪಕದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. (ಘ) ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಜೀವ. "ಗದಾಯುದ್ಧ"ವು ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. (ಚ) ರಸ್ತೆ ಸು ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಎಂದರೆ ಗೂಢ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಮೂರ್ತಿವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಪ್ಯಕ್ತ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸರಿಬೀಳದು. ಇದೂ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಲಾಗುವ ಧರ್ಮ. (ಛ) ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಷ್ಠಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕಿಚ್ಚುಗೊಟ್ಟು ದಳ್ಳುರಿಯನ್ನೇಳಿಸುವಂತೆ ಕವಿಯ ಪದಗಳು ರಾಗೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಗಲಿ ರಸವುಷ್ಟಿಯನ್ನಧಿಕಮಾಡುತ್ತವೆ. ಪದಗಳ ಈ ವಿಧದ ಸಂಯೋಜನವು ರೂಪಕಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದುದು.

—(ರಸ್ತೆಕವಿಪ್ರಶ್ನೆ; ಪುಟಗಳು ೨೪೦-೪೧ ; ೨೫೦-೫೧)

ಕವಿಮಾರ್ಗದೊಳೊಬ್ಬಾಣಿಪ
 ತವಣಿಪ ಕಮ್ಮಿಸುವೆಡೆಯೊಳೊಬ್ಬಾಣಿಪಲುಂ |
 ತವಣಿಪಲುಂ ಕಮ್ಮಿಸಲು
 ಮಿವನಂತಾರ್ ಬಲ್ಲರೆಸಿದಂ ಕವಿರತ್ನಂ ||

—(ಅಜಿತಪುರಾಣ, ೧-೮೩)

ಶ್ರೀ:

ಗ ದಾ ಯು ದ್ಧ ನಾ ಟ ಕಂ

೧ನೆಯ ರಂಗಂ

[ಕೃಷ್ಣಂ, ಭೀಮಂ, ದ್ರೌಪದಿ]

ಕೃಷ್ಣಂ—ಶ್ರೀರಮಣಿಗೆ ನೆಲೆ ತನ್ನಯ
ಪೇರುರಮಂ ಮಾಯ್ವಿನೆಂಬ ಬಗೆ ಮಿಗೆ ಸಮರ
ಪ್ರಾರಂಭಕೆ ಪೂಣ್ಣಿವಂ
ಕೌರವಕುಲವಿಲಯಕೇತು ಸಾಹಸಭೀಮಂ

೧

ಕುರುಭೂಭೃದ್ಬಲಕೂಲತೂಲಪವನಂ ಕೌರವ್ಯಗಂಧೇಭಕೇ
ಸರಿ ದುಶ್ಮಾಸನರಕ್ತರಕ್ತವದನಂ ದುರ್ಮೋಧನೋರುಕ್ಷಮಾ
ಧರವಜ್ರಂ ಕುರುರಾಜರತ್ನಮಕುಟೋತ್ಕೂಟಾಂಘ್ರಿಸಂಘಟ್ಟಸಂ
ಗರನೆಂದೆಂದಭಿವರ್ಣಿಸೆ ರಣಯಶಶ್ಚ್ರೀರಾಮನಂ ಭೀಮನಂ

೨

ದ್ರೌಪದಿ—ವರ್ಣಿಸು, ವರ್ಣಿಸು. ವೀರೈಮಿಲ್ಲದ ಕಥೆಯೊಳ್ ವರ್ಣ
ನೆಯುಂ ವೇಡಾ ?

ಕೃಷ್ಣಂ—ಕೇಳ್ವೆಯಾ, ಭೀಮ ! ನೊಂದು ನುಡಿವಳ್ ತಂಗಿ.
ಭೀಮಂ—ಸಹಜಂ.

ಕುರುರಾಜಾನುಜಭೀಕರ
ಕರವಿಲುಳಿತನೀಲಕಬರಿಭರಮಂ ಸಿಡಿದುಂ
ಪರಿಭವಿಸಲ್ ಕೃಷ್ಣಗೆ ಮಿಗೆ
ದೊರೆಕೊಳಿಸದೆ ಕೋಷಮಂ ಮನಸಾಪಮುಮಂ

೩

ವೈರಾಗ್ಯಪರಂ ಧರ್ಮಪುತ್ರಂ—

ಧಾತ್ರಿಯುಮನೀಹುತಾಶನ

ಪುತ್ರಿಯುಮಂ ಬಹುದೆ ಸೋಲ್ತನಲ್ಲಂ ಜೂದಿಂ

ಕ್ಷತ್ರಿಯತೇಜಮುಮಂ ಯಮ

ಪುತ್ರಂ ರಿಪುಗಂದೆ ಸೋಲ್ತನಾಗಲೆವೇಡಾ

೪

ಅವನ ತಮ್ಮಂದಿರ್ ನಾವು—

ಪರವಶದೊಳಿದೆವೋ ಮೇಣ್

ಪರಾರ್ಜಿತಪ್ರಾಣರಾದೆವೋ ದ್ರೌಪದಿಯಂ

ಪರಿಭವಿಸುವಲ್ಲಿ ನೋಡು

ತ್ತಿರಲಕ್ಕುಮೆ ಪವನಸೂನುಗಂ ಪಾರ್ಥಂಗಂ

೫

ವಿನಯಮನೆ ಬಗೆದು ವಿಕ್ರಮ

ಮನೆ ಬಗೆಯೆವೆ ನರನುಮಾನುಮೆನಗಂ ಸಂಮೋ

ಹನಮಾದುದಕ್ಕುಮಂಪ

ಣ್ಣನ ಸೂನ್ಯತವಹನಮೆಂಬ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷರದಿಂ

೬

ದ್ರೌಪದಿ—ಪ್ರಿಯಮೆನಗೆ ಈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಂ. ಸಾಹಸಭೀಮ, ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ,

ದನುಜವಿರೋಧಿ ಮಾಡಿದೊಡಮಾಗದೆ ಸಂಧಿಯದೆನ್ನನಿನ್ನ ಸೈ

ಪಿನೊಳವಶಿಷ್ಟನಿರ್ಧನಸುಯೋಧನಮಾಯ್ತರಿಸೇನೆ ಸಿಂಧುನಂ

ದನಧೃತರಾಷ್ಟ್ರರಿದೊರೆಯೆ ನಮ್ಮರಸಂ ಮರಳ್ವಿಂಬುಕ್ಕೈಗುಮೆಂ

ದನುಶಯಮಾದುದಿಂದೆನಗೆ ಸಂಶಯಮಂ ಕಳೆ ಕೌರವಾಂತಕಾ

ಖಳದುಶ್ಯಾಸನವಕ್ಷ

ಸ್ಥಳೋಚ್ಚಲತ್ಯುಷ್ಣರಕ್ತಚಲದಿಂ ಕೋಪಾ

ನಳನಂ ಮನ್ನಿಸೀನೀನುಂ

ಗಳಾ ! ಗಳಿತಕೋಪನಿರ್ಪ ತಿಹಿದಿಂದಿರ್ಪೆ / ೧೬.

೮

ಕ್ಷಮೆದೋಣಿ ಪಗೆವರೊಳ್ ಸಂ

ಧಿಮಾಡಿ ಯಮಸೂನು ಪೇತೆ ವನವಾಸವೆ ದಲ್

ನಿಮಗೆ ಶರಣೆನಗಮಂದ

ಗ್ನಿಮುಖದೆ ಪುಟ್ಟಿದುಡಹಿಂದೆ ಶರಣಗ್ನಿಮುಖಂ

೯

ಭೀಮಂ—ಸುಯೋಧನಪ್ರಳಯಕಾಲೆ, ಪಾಂಚಾಲಿ !

ಗಳಿಯಿಸುತಿರೆ ಕಬರಿಭರಂ

ಗಳಿಯಿಸುತಿರೆ ನಯನವಾರಿ ನಿನ್ನಾನನದಿಂ

ನಳಿನಾನನೆ ನೀನಿರೆ ಕುರು

ಕುಳಾಂತಕಂ ಗಳಿತಕೋಪನೇ ! ಈ ಭೀಮಂ

೧೦

ಕುರುನಂದನರಂ ಕೊಂದೆಂ

ಕುರುಶಾಬಾಸುಜನ ನೆತ್ತರಂ ಕುಡಿದೆಂ ಪೂ

ಣ್ಣೆರಡಂ ತೀರ್ಚಿದೆನಿರ್ದಪು

ವೆರಡುಮವಂ ತೀರ್ಚಿ ತೀರ್ಚದಿರ್ಪೆನೆ ಪಗೆಯಂ ?

೧೧

ಊರುಗಳನುಡಿವೆನೊದೆವೆಂ

ಕೌರವಪರಿವೃಥನ ಮಕುಟಮಂ ವೇಣೀಸಂ

ಹಾರಂ ಮಾಡುವೆನದಹಿಂ

ಭಾರಮದಿನಿತಲ್ಲದೆನ್ನ ಪರಿಭವಭಾವಂ

೧೨

ಅಹಿನ ಮಗಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೆ ಬಾಂ

ದೊಹಿಯ ಮಗಂ ಮಾಡೆ ಸಂಧಿಯಾದಪುದೆನುತುಂ

ಮಹಿಗದಿರಣ್ಣನ ಮಾತಂ

ಪೆಹಿಗಿಕ್ಕುವೆನಜ್ಜನಿರ್ದು ಮಾತೆಷ್ಟೊಡಮೀಯೆಂ

೧೩

ದ್ರೌಪದಿ—

ಇಣುವಬೆಡಂಗ ದೇವ ಪರಮೇಶ್ವರ ಸಾಹಸಭೀಮ ನಿನೊಳಾ
ರಣಿದು ಬದುಂಕುವರ್ ನಿಜಭುಜೋಗ್ರಗದಾಪರಿಘಪ್ರಹಾರದಿಂ
ಪಣುವಣಿಯಾಗಿ ಪೊಣ್ಣುವೆಣನಾಗಿ ಮರುಳ್ಗನಿಸಾಗಿ ಯುದ್ಧದೊಳ
ಕುಣಿದಣಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರಿಬಲಂಗಳೆ ಪೇಟಿವೆ ನಿನ್ನ ಬೀರಮಂ ೧೪

ಒಡಲೊಡಮೆಯೆಂಬಿವೆರಡುಂ

ಕೆಡಲಿವುಳವು ಕೆಡದ ಕಸವರಂ ಜಸಮದಣಿಂ

ಕೆಡುವೊಡಲೊಡಮೆಯನೆಂದುಂ

ಕೆಡದೊಡಮೆಗೆ ಮಾಲುಗುಡುವುದಿಣುವಬೆಡಂಗಾ ೧೫

ಮಣಿ ಕನಕಂ ವಸ್ತುವಿಭೂ

ಷಣಂಗಳಂ ಕೊಟ್ಟು ವೆಂಡಿರೊಲ್ವರೆ ? ಗಂಡರ್

ಗುಣಮನೆ ಮೆಣುವುದು ಶಸ್ತ್ರ

ವ್ರಣಮಂ ನಿನ್ನಂತೆ ಮೆಣುವುದಿಣುವಬೆಡಂಗಾ ೧೬

ಕೃಷ್ಣಂ—ಒಳ್ಳಿತಾಗಿ ಮೂದಲಿಸಿದೆ ; ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ !
ಎತ್ತಣ ಗಾಂಗೇಯಂ ! ಎಲ್ಲಿಯ ಸಂಧಿಕಾರ್ಯಂ ! ದುಶ್ಯಾಸ
ನಾದಿಗಳಪ್ಪ ನೂರ್ವರ್ ಕೌರವರುಮಂ ಅಗುರ್ವಾಗೆ ಕೊಂದಿ
ಕ್ಕಿದಂ ; ಇನ್ನೊರ್ವನುಲಿದಂ ; ದುರ್ಯೋಧನನಂ ಕೊಲ್ವಡುಂ
ಗೆಲ್ವಡುಂ ನಮ್ಮರಸಂಗಾವುದು ಗಹನಂ ! ಆಹಾ, ರೌದ್ರಾವ
ತಾರೆ, ದೇವಾಸುರಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರಗಂಬೊತ್ತ ಡಾವರಡಾಕಿಸಿ !

ಕುರುಕುಲಮಂ ನುಂಗಿದೆ ! ಇ

ನ್ನರೆಬರುಮಂ ನುಂಗಲಿರ್ಪೆ ಕುರುಪತಿಯುಮನೀ

ಎರಡನೆಯ ಹಿಡಿದಿಯನೆ

ಮೃರಸಂ ರಕ್ಕಸಿಯನೆಲ್ಲಿ ತಂದನೊ ನಿನ್ನಂ ! ೧೭

ಭೀಮಂ—ಎನ್ನಾರಾಧನೆಯ ಶಕ್ತಿ ಇವಳ ; ಪ್ರಿಯೆ,

ನೀನಗ್ನಿಪುತ್ರಿಯೈ ಪವ
ಮಾನತನೂಭವನೆನಾನ್ ; ಚಲಂ ಕೂಡಿರೆ ಸಂ
ಧಾನಮರಿನ್ಯಪರೊಳೆಂತನ
ಲಾನಿಲಸಂಯೋಗಮುರಿಪದಿರ್ಕುಮೆ ಪಗೆಯಂ !

೧೮

ಕುರುಕುಲಜೀವಾಕರ್ಷಣ
ಪರಿಣತಮಿದು ಕಾಳಹಸ್ತಮಲ್ಲದೆ ಪರಮೇ
ಶ್ವರಿ, ಕೇಶಹಸ್ತಮಕ್ಕುಮೆ
ಪರಾಭವಜ್ವಲನಧೂಮಕೃಷ್ಣಂ ಕೃಷ್ಣೇ

೧೯

ಕೃಷ್ಣಂ—ಭೀಮಸೇನ, ನೀನಾವೆಯಲೈ ದುರ್ಯೋಧನಂಗೆ ಮೈತ್ರೇ
ಯರ್ ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪಮಂ. ಇಂದಿನ ನೇಸಹಿಂದೊಳಗೆ ವೈರಿಯ
ನಿಕ್ಕದೆ ಮಾಣ್ಣಿವಪ್ಪೊಡೆ ಇನ್ನೆಂದುಮಸಾಧ್ಯಂ. ನಾಳೆ ಬಲರಾ
ಮನುಂ ಬಂದು ಕೂಡುವಂ ಗಡ !

ಭೀಮಂ—ಕೃಷ್ಣ, ಚಿಂತಿಸದಿರು.

ಸತ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞನೆನೆ ಕುರು
ಪತ್ನೂರುಕಿರೀಟಭಂಗಮ ಪಡೆದು ಜಗ
ತ್ಸುತೈಕೈತಕೃತ್ಯನೆನಿಸದೆ
ಸತ್ಯಾಶ್ರಯವೆಸರ್ಗಿ ಮುಯ್ಯನಾಂಪನೆ ಭೀಮಂ ?
ಬಾ, ಯಜ್ಞಪುತ್ರಿ ! ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಮಾಯ್ತು.

೨೦

೨ನೆಯ ರಂಗಂ

[ದುರ್ದೋಧನಂ, ಸಂಜಯಂ]

ದುರ್ದೋಧನಂ—ಸಂಜಯ, ಎನ್ನ ದುಃಖಮಂ ಹೃದಯಮೇ ಬಲ್ಲುದು.
ಅಸುಹೃತ್ತೇನೆಗೆ ಸಾಲ್ವನೋರ್ವನೆ ಗಡಂ ! ರುದ್ರಾವತಾರಂ ಗಡಂ !
ನೊಸಲೊಳ್ ಕಣ್ ಗಡಮೆಂದು ನಚ್ಚಿ ವೊರೆದೆಂ ತಾನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮಮ್ಮನ
ಕ್ಕಿಸಲಂಬಂ ತಿರುವಾಯ್ಗೆ ತಂದಣಿವರೇ ! ತಾವಿರ್ವರುಂ ಕಯ್ದುವಂ
ಬಿಸುಟರ್ ಜೋಳದವಾಱಿಯಂ ಬಗೆದುದಿಲ್ಲಾ ದ್ರಾಣಿಯುಂ ದೋಣನುಂ

ಈಯಲಿಖಿಯಲ್ ಶರಣ್ಬಗೆ
ಕಾಯಲ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆ ಬಲ್ಲರಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮರ್
ಭೋಯೆನಲುಂ ಬಲ್ಲರ್ ಕೊಲೆ
ಧೋಯೆನಲುಂ ಬಲ್ಲರಿಖಿಯಲವರೆತ್ತಣಿವರ್ ! ೨೨

ಕರವಾಳಂ ಮಸೆವಂದದೆ
ಮರವಾಳಂ ಮಸೆಯೆ ಕೂರಿತಕ್ಕುಮೆ ? ಕಲಿಯಂ
ವೊರೆದೊಡೆ ಕೂರ್ಪಂ ತೋರ್ಪಂ
ತಿರೆ ತೋರ್ಕುಮೆ ಪಂದೆ ಪತಿಗೆ ಸಂಗರದೆಡೆಯೊಳ್ ? ೨೩

ಸಂಜಯಂ—(ಆತ್ಮಗತಂ) ಇನ್ನುಂ ಗುರುದೂಷಣಂ ; ಮತ್ತೆಂತು ?
ಕಾರ್ಯಸಖಂ ಶಕುನಿ ಗಡಾ !
ಶಾರ್ಯಸಖಂ ಸೂತಜಂ ಗಡಾ ! ಭೀಷ್ಮಶರಾ
ಚಾರ್ಯರ ನುಡಿ ತಪ್ಪು ಗಡ ! ಆ
ಕಾರ್ಯಂಗಹಿಕೇತನಂಗೆ ವಿಧಿವಿಳಸನದಿಂ ೨೪

(ಪ್ರಕಾಶಂ) ಕುರುರಾಜ, ಗುರುಗಳ ಶರಾಸಾರಮಂ ನೀನೆ ಕಂಡಯ್.

ಕಳಶನದೀಜರ್ ಭಕ್ತಿಗೆ
ಕಳಶಾರೋಹಣಮಿದೆನಿಸಿ ನೆಲಿಪಿದರವರೊಂ

ದಳವಲ್ಲ ಕಾದಿ ಗೆಲಲಾ

ರಳವಲ್ಲ ಜ್ಞಾನನ ಶೌರ್ಯಮಂ ನೀನಹಿಯಾ ?

೨೫

ಬಕನಂ ಹಿಡಿಂಬನಂ ಕೀ

ಚಕನಂ ಕಿಮ್ಮೀರನಂ ಜಟಾಸುರನಂ ಕೊಂ

ದ ಕಲಿ ಜರಾಸಂಧನನಿ

ಕ್ರೈ ಕೊಂದ ಬಲ್ಲಾಳ್ ಮರುತ್ಸುತಂ ಕೇವಳನೇ

೨೬

ಪವನಸುತಂ ಗದೆಗೊಳೆ ಗಾಂ

ಡಿವಿ ಬಿಲ್ಲೊಳೆ ಕಯ್ದುಗೊಳ್ಳ ಮಾರ್ಕೊಳ್ಳದಟರ್

ಭುವನದೊಳ್ಳಿಲ್ಲವರ್ಗಳ ಬಾ

ಹುವಿಕ್ರಮಂ ನಿನಗೆ ವೊಸತೆ ಕೌರವರಾಜಾ

೨೭

ಇವರುಮಿರ್ಕೆ : ಭರತಕುಲಶಿರಶ್ಚೇಖರಂ ಧರ್ಮಪುತ್ರಂ ತನ್ನ
ಧರ್ಮಬಲವಿಂದಿದರ್ಶಿಯೆ ಗೆಲ್ಲನೆ ?

ದಾನಂ ಪ್ರಿಯವಾಕ್ಸಹಿತಂ

ಜ್ಞಾನಮಗರ್ವಂ ಕೃಪಾನ್ವಿತಂ ಶೌರ್ಯಮನಿ

ಪ್ಪೀನುಡಿಯನೆ ನುಡಿಯಿಸಿದುದು

ದಾನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಕ್ಷಮಾಗುಣಂ ಧರ್ಮಜನಾ

೨೮

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಇರು, ಇರು, ಸಂಜಯ,

ಸ್ಥಿರಸತ್ಯವ್ರತಿಯೆಂದು ಧರ್ಮರುಚಿಯೆಂದಾ ಧರ್ಮಪುತ್ರಂ ದಯಾ
ಪರನೆಂದೆಲ್ಲರ ಪೇಟ್ಟಿ ಕೂತು ಪುಸಿಯಾಯ್ತಾ ಕಾರ್ಮುಕಾಚಾರ್ಯನಂ
ಗುರುವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂ ತೊಡಳ್ಳುಡಿದು ಕೊಂದಾಗಳ್ ಮೃಷಾಪಾತಕಂ
ಪರಮೆಂಬೀ ನುಡಿಯಿಂ ಪೃಥಾಪ್ರಿಯಸುತಂ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗನೇ ೨೯

ಆ ನಿನ್ನ ವೀರರೋ !

ವನಿತೆಯ ಕೇಶಮಂ ಸಭೆಯೊಳಿನ್ನನುಜಂ ತೆಗೆವಲ್ಲಿ ಗಂಡನಾ
ಗನೆ ! ಭಗದತ್ತನಾನೆ ಬರಿಯೆಲ್ವುಡಿವನ್ನೆ ಗಮೊತ್ತೆ ಗಂಡನಾ
ಗನೆ ! ಕೊಲತೊಲ್ಲದಂಗಳತಿ ಬಿಲ್ಲೊಳೆ ಕೋದೇತಿವಲ್ಲಿ ಗಂಡನಾ
ಗನೆ ! ಕುರುಬಾಲಸಂಹರಣಮಾತ್ರದೆ ಮಾರುತಿ ಗಂಡನಾದನೇ ? ೩೦

ಎನಗಾ ಜೂದಿನೊಳಗ್ರಜಾನುಜಸಮೇತಂ ಗಂಡುದೊಟ್ಟಾಗಿ ಕಾ
ನನದೊಳ್ ವಲ್ಕಲಧಾರಿಯಾಗಿ ಹರನೊಳ್ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಮಂ ಬೇಡೆ ಬೆ
ಳ್ತನದಿಂ ತಾಪಸನಾಗಿ ಪೇಡಿಯೆನೆ ಮತ್ಸ್ಯಾಪಾಸದೊಳ್ ವಾಸುದೇ
ವನ ನಂಟಂ ನಟನಾಗಿ ಬಾರದ ಭವಂ ಬಂದಂ ಪೃಥಾನಂದನಂ ೩೧

ಸಭೆಯೊಳ್ ತಪ್ಪುಯ ಪಕ್ಕದೆನ್ನನುಜನಾಪಾಂಚಾಲಿಯಂ ಪಂಚವ
ಲ್ಲಭೆಯಂ ಮೋದೆಯುಮಲ್ಲಿ ಮಿಳ್ಳಿಳನೆ ನೋಡುತ್ತಿರ್ಪ ಬಲ್ಲಾಳ್ಗಳಿ
ಲ್ಲಿ ಭರಂಗಿಯ್ದಪರೀ ಪರಾಕ್ರಮಮಾ ಪೆರ್ಮಾತುಮಾ ಗಂಡುಮಾ
ಸುಭಟಾಲಾಸಮಾಮೆಲ್ಲಮಾ ನೃಪಸುತಗರ್ಗಂದೆಲ್ಲಿ ಪೊಕ್ಕಿದುರ್ದೋ ೩೨

ಬಿಡು ಸಾಲ್ಕು ! ಆ ಖಡವುಗಳನೇನೆಂದಾಡುವೆ !

ಗುರುವಂ ಪ್ರೇಕ್ಷಿತಚಾಪನಂ ವುಸಿದು ಕೊಂದಾಬೀರಮಂ ಭೀಷ್ಮರಂ
ಶರಶಯ್ಯಾಗತರಂ ಕಲುತ್ತು ಗುಣಿಯೆಚ್ಚಾ ಪೊಚ್ಚಾಹಂ ಕರ್ಣನಂ
ವಿರಥಚ್ಯಾಯುಧನೆನ್ನದೆಚ್ಚು ತವೆ ಕೊಂದಾ ಶೌರ್ಯಮಂ ಪಾಂಡುವು
ತ್ತರೆ ಬಲ್ಲರ್ ಮೆಣಿಯಲ್ಲೆ ಸಾಹಸಧನಂ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಬಲ್ಲನೇ ?

ಪೊಟ್ಟು ಕಳೆವುದು ! ನಡೆ, ಭೀಮನಂ ತೋರು.

ಸಂಜಯಂ—ಸ್ವಾಮಿಹಿತಂ ನುಡಿಯುವುದು, ಕ್ಷಮಿಸು ! ಈ ಮೂರ್ಖ
ತನಂ ಬೇಡ. ನೀಂ ಪ್ರತಿಕೂಲದೈವನೈ ; ಅನುಕೂಲದೈವರ್
ಪಾಂಡವರ್.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಮೂರ್ಖ ಸಂಜಯ,

ಸಮರಜಯಂ ದೈವಾಯ

ತ್ತಮದಖಿನಾಪುರುಷಕಾರಮನಗಾಯ್ತಾಗಳ

ಯಮನಂದನಾದಿಗಳೊಳೊಂ

ದೆ ಮೆಯ್ಯೊಳಾಂತಿಹಿವೆನೆನ್ನ ಚಲಮಂ ಮೆಹಿವೆಂ

೩೪

ಸುರಸಿಂಧೂದ್ಭವಕುಂಭಜನ್ಮದಿನಕೃತ್ಪ್ರಾದಿಗಳ್ ಸಾಯೆ ಸಂ

ಗರದೊಳ್ ಪಾಂಡವರಂ ಗೆಲಲ್ ನೆಪಿಯನ್ನೀಕಾಕಿ ದುರ್ಯೋಧನಂ

ಸೆರಗಂ ಪಾರ್ಥವನೆನ್ನ ವಿಾ ಧರೆ ಭುಜಾದಂಡಂ ಗದಾದಂಡಮೆಂ

ಬೆರಡುಂ ಸಂಜಯ ಮಜ್ಜಯಕ್ಕೆ ಸೆರವಿನ್ ಮತ್ತಾರ್ ನೆರಂಜಾರ್ವನೋ !

ಸಂಜಯಂ—ಅಭಿಮಾನಧನ, ಛಲದಂಕಮಲ್ಲ, ಆರುಮಂ ನಿರಾಕರಿಸು

ವಯ್. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣು,

ಪವನಾತ್ಮಜಂ ಮಹಾರಥ

ನವನಿಪ ಸಮರಧನಿ ನೀನದರ್ಶಕಧಿಕನೊಳಾ

ಪವನಾತ್ಮಜನೊಳ್ ಮಹಿ ಬ

ದ್ಧವೈರಮಂ ಸಂಧಿಮಾಱ್ಪುದುತ್ತಮಪಕ್ಷಂ

೩೬

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಕೃಷ್ಣಂ ಗಡ ! ಭೀಮಂ ಗಡ ! ದೈವಂ ಗಡ !

ಭೂತಂ ಗಡ !

ಪುರುಷರ್ ಮೂವರೊಳೊರ್ವನೆಂಬರಸುರಪ್ರಧ್ವಂಸಿಯೆಂಬರ್ ಜಗ

ದ್ಗುರುವೆಂಬರ್ ಪೆಜಿರ್ಗೇಕೆ ತೇರನೆಸಪಂ ಧರ್ಮಾನುಜಂಗೇಕೆ ಕಿಂ

ಕರನಾದಂ ಕರವೇಲಿಯಾದನದಖಿಂ ಸೂತಂ ಭಟಂ ಪೇಲಿಯೆಂ

ಬರ ವಾತೊಪ್ಪುಗುಮಾದಿದೇವನೆನಿಸಲ್ ಕೃಷ್ಣಂಗದೆಂತೊಪ್ಪುಗುಂ

೩೭

ಅನಿಮೇಷಾದ್ಯವತಾರಂ

ತನಗಾಯ್ತು ದಶಾವತಾರಮಲ್ಲದೊಡಿರದ

ಜುಫನನ ರಥಮೆಸಪ ಪನ್ನೊಂ

ದನೆಯದು ಸೂತಾವತಾರಮುಂ ಹರಿಗಾಯ್ತೀ

೩೮

ಅವನ ರಹಸ್ಯಮಂ ಕೇಳ್, ಪೇಟ್ಟೆಂ.

ಅನುಜೆಯನಿತ್ತು ನರಂಗಾ

ತನ ತನಯಂಗಿತ್ತು ತನ್ನ ಮಗಳಂ ತಾನಾ

ತನ ರಥಮನೆಸಗಿ ಧರ್ಮಜ

ನನುಜನ ನೆವದಿಂದಮರಸುಗೈವಂ ಕೃಷ್ಣಂ

೩೯

ನಿನ್ನಾ ಭೀಮನೊವಂ !

ಅತಿರಥನಾತಂ ಗಡ ! ಬಲ

ಯುತಸಮರಥನೆನ್ನೊಳಧಿಕಬಲವಂತಂ ಮಾ

ರುತಿ ಗಡ ! ಮಹಾರಥಂ ಮಾ

ರುತಿಯುಂ ! ತದ್ರಥದ ಗಾಲಿಗಳ್ ದೊಡ್ಡಿದುವೇ ?

೪೦

ಪೆಹಿರಂ ಪೊಗಲ್ದಿಪೆ ಯೆಮ್ಮಂ

ಕಿಹಿಯರ್ ಮಾಡಿದಪೆ ಯೆಲವೊ ಸಂಜಯ ! ನೀನುಂ

ಪೆಹಿನೊವಂ ಬಿಲ್ಲೋಜಂ

ಪೆಹಿನೊವಂ ಸಿಂಧುಪುತ್ರನಾಗಲ್ ಬಗೆವೋ ?

೪೧

ಸಂಜಯಂ—(ಆತ್ಮಗತಂ)

ಎನಿತೆನಿತಂ ಕಲಿಸಿದೊಡಂ

ತನಿತನಿತುಂ ನೈಜಭಾವಮುಕ್ಕುಂ ನೃಪನಂ

ದನನೆಂತುಮಂತು ಕರ್ಕಶ

ತನುವಂತಕ್ಕು ನೈಜಮುಕ್ಕುಮುನ್ನತವಂಶಂ

೪೨

(ಪ್ರಕಾಶಂ) ಫಣಿರಾಜಕೇತನ, ಯುದ್ಧಮನೆ ನೀಂ ಪಿಡಿವೊಡೆ ಅಶ್ವ
ತ್ಥಾಮನಿರ್ಪಂ, ಬಲರಾಮನಿರ್ಪಂ ; ಅವರೊಳೊವಂಗೆ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯಾ
ಭಿಷೇಕಮಂ ಮಾಡಿ ಪಗೆಯಂ ಕೈಗೆ ಮಾಲ್ಪಿದು.

ದುರ್ದ್ರೋಧನಂ—ತ್ರಿದಶನದೀಸುತನಿಂ ತೀ

ರದ ಕಜ್ಜಂ ಮುನ್ನೆ ಕಳಶಸಂಭವನಿಂ ತೀ

ರದ ಕಜ್ಜಮಿನಜನಿಂ ತೀ

ರದ ಕಜ್ಜಂ ದ್ರೋಣಪುತ್ರನಿಂ ತೀರ್ಧವುದೇ

೪೩

ದ್ರೋಣನೆಮಗೊಳ್ಳಿಕ್ಕೈದಂ

ದ್ರೋಣನ ಸುತನೊಳ್ಳಿಕ್ಕೈಯದಿರ್ಕುಮೆ ಸಮರ

ಕೊಡುಣಿಯೊಳಿನ್ನ ವನಾಸೆಯೆ ?

ಮಾಣೆಯಣಂ, ಕಯ್ಪೆಸೊರೆಯ ಕುಡಿಯೇಂ ಮಿಡಿಯೇಂ

೪೪

ತವನಸುತಂ ಬೇಱುಂ ಬೇ

ಱಿ ವೊಲ್ಲದಂ ನುಡಿದನಾತನಂ ಬಿಸುಟಂ ಟ

ಕ್ಕೈಪ ನುಡಿಯಂ ನುಡಿವನೆ ಮಜಿ

ಯ ಪಾಂಡವಂ ಬಗೆದು ನೋಟೊಡತ್ತತ್ಕಾಮಂ

೪೫

ಹಲಿಯಂ ರಣಕೇಳಿಕುತೂ

ಹಲಿಯಂ ನಚ್ಚಿರ್ದೆ ನವನುಮಾಹವಕೋಲಾ

ಹಲದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಧಯಾತ್ರಾ

ಚ್ಛಲದಿಂದಮಗಲ್ಲು ವೋದನಿನ್ನುಂ ಬಾರಂ

೪೬

ಮಡಿಗುಮೆ ಪಗೆ, ರವಿಸುತನಿಂ

ಮಡಿಗುಂ, ಮೇಣ್ ಶೌರ್ಯಶಾಲಿ ದುಶ್ಯಾಸನನಿಂ

ಮಡಿಗುಂ, ಮೇಣೆನ್ನಿಂದಂ

ಮಡಿಗುಂ, ಪೆಱಿಪೆಱಿನೆನ್ನ ಪಗೆ ಮಡಿದವುದೇ ?

೪೭

ಕಾನೀನಂ ದ್ರೋಣನದೀ

ಸೂನುಗಳಿೞಿದಿಂಬೞಿಕ್ಕೈ ಪೆಱಿರೆನಗಿಲ್ಲೆಂ

ದಾನೆ ಗಳಿತಾಶ್ರುಜಲದಿಂ

ಸೇನಾಪತ್ಯಾಭಿಷೇಕಮಂ ಮಾಡಿದಪೆಂ

೪೮

ಅಯ್ಯೋ, ಸಂಜಯ,

ಎನಗಿವರುಮೆರಡುಂ ತೋಳ್

ಎನಗಿವರುಮೆರಡು ಕಣ್ಣೆನ್ನರೆ ಯುವರಾ

ಜನುಮಂಗರಾಜನುಂ ಪೋ

ಉನೆ ಸಂಜಯ ಮತ್ತಮೆನಗೆ ಮಾನಸವಾಟೇ

೪೯

ಕಱಿದಂ ದಿನಕರತನಯಂ

ಕಱಿದಂ ಯುವರಾಜನಪ್ಪ ದುಶ್ಯಾಸನನುಂ

ತುಱಿಲಾಳ್ಳಳನಿವರುಮಂ

ಕಱುಪಿ ಸುಯೋಧನನ ಬಾಟ್ಟಿದಂ ನಂಬಿದಿರೇ ?

೫೦

ಎನಗೆ ಮನಮಿಂದು ಶೂನ್ಯಂ

ಮನೆ ಶೂನ್ಯಂ ಬೀಡು ಶೂನ್ಯಮಾದುದು ಸಕಲಾ

ವನಿ ಶೂನ್ಯಮಾಯ್ತು, ದುಶ್ಯಾ

ಸನನಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಣನಿಲ್ಲದಾನೆಂತಿರ್ಪೆಂ ?

೫೧

[ತರೆಯಲ್ಲಿ]

ಆಳ್—ಇತ್ತಲಿತ್ತಲ್ ವೃದ್ಧರಾಜರ್ !

ಸಂಜಯಂ—ಹಾ, ಕಷ್ಟಂ, ಕಷ್ಟಂ. ಕುಮಾರ ಸುಯೋಧನ, ಸೈರಿಸು

ಸೈರಿಸು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಜನನೀಜನಕರ್ ಆಱಿಸುತ್ತಂ ಬಂದರ್.

ಆವರ ಚರಣಾರವಿಂದವಂದನಂಗೆಯ್ದು ಮನಃಕ್ಷತಮನಾಱಿಸ
ಲೈಟ್ಟಿದು.

ದುರೈಯೋಧನಂ—ಬಾಂಧವರನಿಱಿಸಿ ಸರಸುಜ

ಬಾಂಧವತನಯನುಮನೆನ್ನ ತಮ್ಮನುಮಂ ನ

ಮ್ಮಂಧನರೇಂದ್ರನ ಮೊಗಮಂ

ಗಾಂಧಾರಿಯ ಮೊಗಮನಾವ ಮೊಗದೊಳೆ ನೋಟ್ಟೆಂ ? ೫೨

ಅರಿಭೂಪಾಲರನಿಕ್ಕಿ ಗೆಲೊದೊಸಗಿಯಿಂ ತೂರ್ಯಸ್ವನಂ ಪೊಣ್ಣೆ ಸೋ
ದರರುಂ ಮಕ್ಕಳುವಾಪ್ತರುಂಬೆರಸು ಬಂದಾನಂದದಿಂ ಕಾಣ್ಣೆನೆಂ
ದಿರಲಿಂತಾಯ್ತು ವಿಧಾತ್ರ ಮದ್ಗುರುಗಳಂ ದುಃಖಾತ್ಮರಂ ಶೋಕತ
ತ್ಪರರಂ ಮೆಯ್ಯೊಳೆ ಬೀಳ್ವಿ ಕಣ್ಣಿನಿಗಳಿಂ ಕಾಣ್ಬಂತುಟಂ ಮಾಡಿದೈ ೫೩

ಕಂದ ನಿಜಾನುಜರೆಲ್ಲಿದ

ರೆಂದೆನ್ನಂ ಜನನಿ ಬಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡದೇ

ನೆಂದು ಮಱುಮಾತುಗುಡುವೆಂ ?

ಕೊಂದರ್ ಕಾಂತೇಯರೆಂದು ಬಿನ್ನೈಸುವೆನೋ !

೫೪

ಹಾ ! ಹುಶ್ಯಾಸನಾ ! ಹಾ ಕರ್ಣಾ !

(ಮೂರ್ಛಾವೋಷಂ)

[ಆಳ್, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ, ಗಾಂಧಾರಿ,]

ಆಳ್—ಇತ್ತಲಿತ್ತಲ್ ವೃದ್ಧರಾಜರ್ !

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಪಡೆ ಪನ್ನೊಂದಕ್ಕೋರಿಣಿ

ಗೊಡೆಯನೆ ಮೂರ್ಛಾಭಿಷಿಕ್ತನೇ ಮೂಱುಂ ಬೆ

ಳ್ಳೊಡೆಯ ನಡುವರ್ಪ ನೀನಿ

ರ್ದೆಡೆಯುಮನೆಮಗಱಿಯದಂತುಟಾದುದೆ ಮಗನೇ

೫೫

ಆಳ್—ತಾಯೆ, ಸಿಂತಿರಿಂ. ಕಾರ್ಯಂ ಕೆಟ್ಟುದು. ಇದೊ, ಮಹಾರಾಜನ

ಮೇಲೆ ಕವಿದು ಬಿಟ್ಟಿ ಸಂಜಯಂ ಅಱುತ್ತಿರ್ಪಂ.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಹಾ ಕುರುಕುಲಜೊಡಾಮಣಿ !

ಹಾ ಕುರುಕುಲಜಕ್ರವರ್ತಿ ! ಹಾ ಸಕಲಧರಿ

ತ್ರೀಕಾಂತ ! ನಿನ್ನಮಂ ಪರ

ತೋಕಕ್ಕಟ್ಟಿದನೆ ಕಾಯ್ದು ಮಾಯ್ದ ವಿಧಾತ್ರಂ !

೫೬

ಗಾಂಧಾರಿ—ಮೃಗಧರಕುಲಲಕ್ಷ್ಮೀವ

ಲ್ಲಿಗೆ ಪೆಟಿರಾರ್ ನೀನೆ ಮುನ್ನಡರ್ಪೆನಲಿದೈ

ಶ್ರೀವನಿತೆಗೆ ನಿಜವಿಜಯ

ಶ್ರೀವನಿತೆಯೆ ಸವತಿಯಾಗೆ ರಿಪುನೃಪರಂ ಶೌ

ರತ್ನಾವಷ್ಟಂಭದೆ ಗೆಲ್ಲ ಜ

ಯಾವಸಥನಸಾಧ್ಯನಲ್ಲೆ ಸಾಹಸಭೀಮಂ

೬೧

ಧರ್ಮಪುತ್ರನಾದೊಡೆ ಇನ್ನುಂ ಪ್ರೇಮಾರ್ಥಿಯಾಗಿರ್ಪಂ.

ಯಮಸುತನಿಂಬುಕೈವನಮಗಿನ್ನು ಮೊಡಂಬಡು ಕಂದ ಸಂಧಿಯಂ

ಸಮಗೊಳಿಸಲ್ತೆ ಸಂಜಯನನಟ್ಟುವೆ, ಭೀಮನೊಳಾದ ಬದ್ಧವೈ

ರಮನುಜ, ನೋಡದಿರ್ ಸುತಸಹೋದರದುಃಖಮನೀವುದರ್ಧರಾ

ಜ್ಞಮನವರ್ಗಣ್ಣ ! ಕಾಲ್ವಡಿರು ಬೇಡುವೆನಂಧಪಿತಂ ಸುಪುತ್ರನಂ

೬೨

ಗಾಂಧಾರಿ—ಪರಿಣತವಯಸರೆಮಿರ್ಕ

ಋರುಡರೆಮಮಗಿಂಬುಕೈವುದುಚಿತಂ ನಿನ್ನೀ

ಗುರುನುಡಿದ ನುಡಿಗೊಡಂಬಡು

ಗುರುವಚನಮಲಂಘನೀಯಮೆಂಬುದು ಮಗನೇ

೬೩

ಸಮರವ್ಯಾಪಾರಂ ಮಾ

ಋ ಮಗನೇ ನಿಜತಿಬಿರದತ್ತ ಬಿಜಯಂಗಿಯ ! ಸ

ತ್ತ ಮಗಂದಿರ್ ಸತ್ತರ್, ನೀ

ನಮಗುಳ್ಳೊಡೆ ಸಾಲ್ವದವರನಿಂ ತಂದವೇ

೬೪

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವೀರಶತಜನನಿಗೀ ಗಾಂ

ಧಾರಿಗೆ ದುಃಖಶತಜನನಿವೆಸರಾಯಿತ್ತಾಗಳ

ಕೌರವಹತಿ, ದುಃಖಮಹಾ

ಭಾರಮನಾಂತಾಯಸಕ್ಕೆ ಗುಣಿಯಾದುದಣಿಂ

೬೫

ಈಕೆಯಂ ಸಂತೈಸುವುದು ನಿನಗೆ ಧರ್ಮಂ. ಚಲದಿಂದೇನವ್ವುದು ?

ನಿನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರಾದುದಂ ಕಂಡು ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರ್ಗೆ ಬೆದಣಿ

ಧರ್ಮಜಂ ಸಂಧಿಮಾಡಲ್ ಬಗೆದಂ. ನೀನೊಪ್ಪುವುದು ತಡಂ,
ಸಂಧಿಯಕ್ಕುಂ.

ಸಂಜಯಂ—ಯುಕ್ತಮಿದು ; ಕೈಕೊಳ್ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಯೆಂದುದಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಮೇ ನಮಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ.

ತನ್ನೊಡವುಟ್ಟಿದರ್ ಪೆಸರ ನಾಲ್ವರೊಳೊರ್ವರುಮಿಲ್ಲದಿದೊಡಂ

ತನ್ನಸುವಂ ನಿವೇದಿಸುವನಗ್ನಿಗೆ ಧರ್ಮತನೂಜನೆಂದೊಡಾ

ನೆನ್ನೊಡವುಟ್ಟಿದರ್ ಪೆಸರ ನೂರ್ವರೊಳೊರ್ವರುಮಿಲ್ಲ ಬಾಲ್ಪಿನೆಂ

ಬೆನ್ನತಾಯಾಸೆಯಂ ಬಿಸುಡಿಮೆನ್ನವರಾದುದನಾಗದಿರ್ಪೆನೇ ೬೬

ಸಾಧಿಸುವೆಂ ಫಲ್ಗುಣನಿಂ

ಸಾಧಿಸುವೆಂ ಪವನಸುತನ ಬಸಿಣಿಂ ಹಾ ಕ

ರ್ಣಾ ! ದುಶ್ರಾಸನ ! ತೆಗೆವೆಂ,

ಸಾಧಿಸಿ ನಿರ್ದೋಷಿಯಮಜನೊಳ್ ಪುದುವಾಲ್ಪಿಂ ೬೭

ಆಮ್ಮಗನೆ ನಿಮಗೆ ಧರ್ಮಜ

ನೇಮ್ಮಗನಲ್ಲನೆ ಬಲಿಕ್ಕೆ ನೀಮುಂ ತಾಮುಂ

ನಿಮ್ಮೊಳ್ ನೇರ್ಪಡುಗಿಡದೆ ಸು

ಖಮ್ಮನ್ನಿನ ತೆಲಿದೆ ಬಾಲ್ಪಿದಿನ ಬಿಡಿಮೆನ್ನಂ ೬೮

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ನೀನೆಂತುಂ ಎಮ್ಮ ಪೇಲ್ಪಿದಂ ಕೈಕೊಳ್ಳದೆ ಮೈರಮನೆ

ಕೈಕೊಂಡು ಪಾಂಡುನಂದನರೊಳ್ ಕಾದಿದಲ್ಲದೆ ಸಂಧಿಯನೊ

ಡಂಬಡೆಯಪ್ಪಿನಂ ನೀನೆಮಗಿನಿತನೊಳ್ಳಿಕೈಯಲ್ಪೇಲ್ಪಿದು. ನೆಗಲ್ಪಿ

ಕಜ್ಜಮಾವುದುಮಂ ನಿಮ್ಮಜ್ಜನೊಳಾಲೋಚಿಸಿ ನೆಗಲ್ಪಿದು.

ಇದೊಂದಂ ಮಾಡು.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಮಹಾಪ್ರಸಾದಂ.

౩ నేయ రంగం

[మరుగ్గళ్, సంజయం, దుర్యోధనం]

సంజయం—భయంకరం రణరంగం ! అదో

పేణదినీగళ తండం బ

ల్వేణగళనతిసుత్తుమల్లి బరేవరే సార

ల్వణమియదే తమ్మాళ్దన

పేణనం శాదిపరల్లి సుత్తు భటర్కళ్

౬౯

ఇత్త నోడు—

ఇనితినితు చింతయోమేయే

తినే తవుగుమిదేందు తాముమానేయ పేణనం

తినలాదిదే పేటిగిక్కదే

మనమం పసుతివువిల్లి లోణభిమరుగ్గళ్

౭౦

దుర్యోధనం—ఇదేన్ ఈ మరుగ్గళ్ ఎమ్మం ముత్తువువు !

౧ నేయ మరుగ్గళ్—అక్క, దుర్యోధనం !

౨ నేయ మరుగ్గళ్—నిల్, నిల్. ద్రౌపదిద్రోహ, నిల్ !

౩ నేయ మరుగ్గళ్—నిన్ననే పార్థ పసిదిపేవు !

౧ నేయ మరుగ్గళ్—గురువిన నేత్తరం శుడివేనప్పొడే అవం బ్రాహ్మణం.

౨ నేయ మరుగ్గళ్—నిన్న తమ్మన నేత్తరం శుడివేనప్పొడే భీమనే
పిరదం.

౩ నేయ మరుగ్గళ్—భీష్మన బిసునేత్తరం శుడివేనప్పొడే ఇన్నమోళం.

౧ నేయ మరుగ్గళ్—శురురాజ, నిన్న నేత్తర సవియం బయసి
బాయ్పాయిడువేం.

౨ నేయ మరుగ్గళ్—ఊరుభంగమప్పుదు, ఇరు.

ಸಂಜಯಂ—ಕರ್ಣಕಶೋರಂ ಪಿಶಾಚದ ನುಡಿ.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಚಿಃ ! ಮರುಳ ಮಾತಿನೋಳ್ ಪುರುಳಿಲ್ಲ.

೨ ನೆಯ ಮರುಳ್—

ಅರಗಿನ ಮಾಡದೊಳ್ ವಿಷದ ಲಡ್ಡುಗಿಯೊಳ್ ಕೊಲಲೊಡ್ಡಿ ಬದ್ಧಮ
ತ್ಸರದೊಳೆ ವೈರಮಂ ಪದೆದು ಭೀಮನನಿಂತಿನಿತರ್ಕೆ ತಂದ ನೀಂ
ಮರುಳನೊ, ಭೂತಕೋಟಿವೆರಸಾಹವರಂಗದೊಳಾಡುತಿರ್ಪ ತಾಂ
ಮರುಳೆಯೊ ? ನೋಡ್ವೆರ್ವರ ಮರುಳ್ತನಮಂ ಫಣಿರಾಜಕೇತನಾ ! ೨೧

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಸಂಜಯ, ಮುಂದೆ, ಮುಂದೆ.

೨ ನೆಯ ಮರುಳ್—ನುಡಿಯದೆ ಪೋಗಲೀಯೆಂ !

೧ ನೆಯ ಮರುಳ್—ಪೋದೊಡೆ ದ್ರೌಪದಿಯಾಣೆ !

೩ ನೆಯ ಮರುಳ್—ಮಿತ್ರ ಪೋದೊಡೆ ಕಲಿಭೀಮನಾಣೆ !

[ದುರ್ಯೋಧನಂ ಗದೆಯಿಂ ಕುಟ್ಟುವಂ]

ಮರುಳ್ಗಳ್—ಸಂಜೆವರಂ ನಿನ್ನಾಟಂ. [ಓಡುವುವು]

ಸಂಜಯಂ—ಮಹಾಸತ್ಯ, ಈ ಮರುಳ್ಗಳೊಳೇನ್ ? ಬಿಜಯಂಗೈಯ್ಯಿಂ.

ಅಕ್ಕಟ !

ವಿನುತವಿರೋಧಿಮಂಡಳಿಕಮೌಳಿವಿಘಟ್ಟಿತವಾದಪೀಠಕಾಂ

ಚನಕಮಳಾಯಮಾನವಿವು ನಿಮ್ಮಯ ಮೆಲ್ಲಡಿ ಭಿಂಡಿವಾಳದಂ

ಬಿನ ಕರವಾಳ ಕಕ್ಕಡೆಯ ಕೊಂತದ ಧಾರೆಗಳುರ್ಜೆ ಸಂಗರಾ

ವನಿತಳದೊಳ್ ವಿಧಾತ್ರವತದಿಂ ನಿಮಗಂ ನಡೆವಂತುಟಾದುದೇ ೨೨

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಕಣ್ಣೀರನೊರಸು, ಸಂಜಯ !

ತನುಜಾನುಜರ ವಿಯೋಗದ

ಮನಃಕ್ಷುತಂ ನೋಯಿಸಲ್ತೆ ನೆಜೆಯದು ಸಮರಾ

ವನಿಯೊಳುಡಿಹಿದರ್ ಕಯ್ದುಗ

ಳಿನಿಸುಂ ನೋಯಿಸುಮೆ ವಜ್ರಮನನಪೈನ್ನಂ

ನಡೆ, ನನ್ನ ಧೈರ್ಯಮಂ ಕಲಂಕದಿರು.

ಸಂಜಯ—ಇದಾರಿದು, ಆಚಾರ್ಯರತ್ತೆ ?

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಆಚಾರ್ಯ, ಕೋಪದೊಳ್ ದೂಷಿಸಿದೆಂ.

ಅಱಿಯೆಮೆ ಬಿಲ್ಲ ಬಿನ್ನಣಕೆ ಗಾಂಡಿಯಿಲ್ಲ ಪಿನಾಕಪಾಣಿಯುಂ

ನೆಣಿಯನಿರ್ದರ್ಶಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಕಾದಿ ಗೆಲಲ್ಕಿದು ನಿಮ್ಮ ಪೇಕ್ಷೆಯೆಂ

ದಱಿಯನಿದೆನ್ನ ಕರ್ಮವಶಮೆಂದಱಿಯೆಂ ನಿಮಗಿಂತು ಸಾವದೇ

ತೆತ್ತಿದನಕಾರಣಂ ನೆಣಿಯೆ ಸಂಭವಿಸಿದುದೊ ಕುಂಭಸಂಭವಾ ೭೪

ಸಂಜಯಂ—ಇವನ್ ಅಭಿಮನ್ಯು.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಅಸಮಬಲ ನಿನ್ನ ವಿಕ್ರಮ

ಮಸಂಭವಂ ಪೆರ್ಗಿ ನಿನ್ನನಾನಿತಿಂ ಪ್ರಾ

ರ್ಥಿಸುವೆನಭಿಮನ್ಯು ನಿಜಸಾ

ಹಸ್ಯಕದೇಶಾನುಮರಣಮೆಮಗಕ್ಕೆ ಗಡಾ ೭೫

[ಕೈಮುಗಿವಂ]

ಸಂಜಯಂ—ಮಹಾರಾಜ, ಇತ್ತು ಬಾರದಿರ್ ಬಾರದಿರ್.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಕಂಡೆಂ, ಲಕ್ಷಣಕುಮಾರನತ್ತೆ ? ವತ್ಸ,

ಜನಕಂಗೆ ಜಲಾಂಜಲಿಯಂ

ತನೂಭವಂ ಕುಡುವುದುಚಿತಮದುಗೆಟ್ಟೀಗಳ್

ನಿನಗಾಂ ಕುಡುವಂತಾದುದೆ

ತನೂಜ ನೀಂ ಕ್ರಮವಿಪರ್ಯಯಂಮಾಡುವುದೇ ? ೭೬

ಸಂಜಯ, ದುಃಖದೊಳೆ ದುಃಖಂ ; ತೋಱು ದುಶ್ಯಾಸನನೆಲ್ಲಿ ?

ಕರ್ಣನೆಲ್ಲಿ ?

ಸಂಜಯಂ—ಇದೆ ಅಣುಗದಮ್ಮಂ !

ದುರ್ರೋಧನಂ—

ನಿಜಜೀವಂ ಪರಲೋಕದೊಳ್ ನಿಜಮಹಾಮಾಂಸಂ ಪಿಶಾಚಾಸ್ತದೊಳ್
 ನಿಜರಕ್ತಂ ರಿಪುಕುಕ್ಷಿಯೊಳ್ ನಿಜಶಿರಂ ನಕ್ತಂಚರೀಹಸ್ತದೊಳ್
 ನಿಜಕಾಯಂ ಕುರುಭೂಮಿಯೊಳ್ ನೆಲನೆ ಗಾಂಧಾರೀಜ ದುರ್ಮೋಧನಾ
 ನುಜ ದುಶ್ಯಾಸನ ಭೀಮಭೀಮಗದೆಯಿಂ ಪಂಚತ್ವಮಂ ಪೂರ್ವದಯ್ ೭೭
 ✓ಜನನೀಸ್ತನ್ಯಮನುಂಡೆನಾಂ ಬಲಿಕೆ ನೀಂ ಸೋಮಾಮೃತಂ ದಿವ್ಯಭೋ
 ಜನಮೆಂಬಿಂತಿವನುಂಡೆನಾಂ ಬಲಿಕೆ ನೀಂ ಬಾಲತ್ವದಿಂದೆಲ್ಲಿಯುಂ
 ಏನಯೋಲ್ಲಂಘನಮಾದುದಿಲ್ಲ ಮರಣಕ್ಕೆನ್ನಿಂದೆ ನೀಂ ಮುಂಚಿದಯ್
 ಮೊನೆಯೊಳ್ ಸೂರ್ಯ ತಡಮಾಯ್ತಿದೊಂದೆಡೆಯೊಳಾಹಾ ವತ್ಸ
 ದುಶ್ಯಾಸನಾ ೭೮

ಅನುಜನ ನೆತ್ತರನೀಂಟಿದ

ನ ನೆತ್ತರಂ ಜೀವಸಹಿತಮಾಂಟದೆ ದುರ್ಮೋ

ಧನನೆಂಬ ಪೆಸರ್ಗೆ ಮುಯ್ಯಾಂ

ಪೆನೆ ದುಶ್ಯಾಸನನ ಬನ್ನಮಂ ನೀಗುವೆನೇ

೭೯

ಈ ಮುಖದ ಕಳೇಬರಮಂ ನೋಡಲಾಖೆಂ ನಡೆ.

ಸಂಜಯಂ—(ಆತ್ಮಗತಂ) ಪ್ರಿಯಸಖಂ, ಕರ್ಣಂ. ದುಃಖಮೆಲ್ಲಂ ಮುಖ
 ಕೊಳಿಸುಗುಂ ರಾಜಂಗೆ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಹಾ, ಕರ್ಣಾ !

ಆನುಂ ದುಶ್ಯಾಸನನುಂ

ನೀನುಂ ಮೂವರೆ ದಲಾತನುಂ ಕಲಿದ ಬಲಾ

ಕ್ಯಾನುಂ ನೀನೆ ದಲೀಗಳ್

ನೀನುಂ ಮಗುಟ್ಟೆತ್ತವೋದೆ ಅಂಗಾಧಿಪತೀ

೮೦

✓ನಿನ್ನ ಮಗಂ ವ್ಯಸನೇನಂ

ತನ್ನ ಮಗಂ ಸತ್ತನಣ್ಣಿ ಲಕ್ಷಣನುಂ ನೀ

ನೆನ್ನಂ ಸಂತೈಸುವುದಾಂ

ನಿನ್ನಂ ಸಂತೈಸೆ ಬಂದೆನಂಗಾಧಿಪತೀ

೮೧

ಅಱಿಯೆನಿದಂ ನಿನ್ನಿಂದಿನ

ತೆಱಿನಂ ನೀನೆನಗದೇಕೆ ಮುಳಿದಿರ್ಪೆಯೊ ಮೇಣ್

ಮಱುವಾತುಗುಡದೆ ರವಿಸುತ

ಮಱಿವಿಂದಿರ್ದಪೆಯೊ ಮೇಣ್ ಬಱಿಲ್ದಿರ್ದಪೆಯೋ

೮೨

ನಿನ್ನ ಕೆಳೆಯಂ ಸುಯೋಧನ

ನನ್ನೋಡದೆ ನುಡಿಯದಸ್ವಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬೆಸನೇ

ನೆನ್ನದೆ ಜೀಯೆನ್ನದೆ ದೇ

ವೆನ್ನದೆ ಏಕುಸಿರದಿರ್ಪೆ ? ಅಂಗಾಧಿಪತೀ

೮೩

✓ ಅನ್ಯತಂ ಲೋಭಂ ಭಯಮೆಂ

ಬಿನಿತುಂ ನೀನಿರ್ದ ನಾಡೊಳಿರ್ಕುಮೆ ರವಿನಂ

ದನ ನನ್ನಿ ಚಾಗಮಣ್ಣೆಂ

ಬಿನಿತರ್ಕಂ ನೀನೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗನಾದಯ್

೮೪

ಆನಱುವೆಂ ಪೃಥೆಯುಳುವಳ್

ದಾನವರಿವುವಱಿವನರ್ಕನುಳುವಂ ದಿವ್ಯ

ಜ್ಞಾನಿ ಸಹದೇವನಱುವಂ

ನೀನಾಗೆಂದಾರುಮಱಿಯರಂಗಾಧಿಪತೀ

೮೫

/ ಒಡವುಟ್ಟಿದನೆಂದಱಿದೊಡೆ

ಕುಡುಗುಂ ರಾಜ್ಯಮನೆ ಧರ್ಮತನಯಂ, ನಿನಗಾಂ

ಕುಡಲಾರ್ತೆನಿಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ

ಕೊಡೆಯನನುಯುತ್ತು ಮಿರ್ದೆನಂಗಾಧಿಪತೀ

೮೬

ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ರಾಜ್ಯಂ
 ನೀನುಳ್ಳೊಡೆ ಪಟ್ಟಮುಂಟು ಬೆಳ್ಳೊಡೆಯುಂಟಯ್
 ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ಪೀಞಿಗೆ
 ನೀನಿಲ್ಲದಿವೆಲ್ಲಮೊಳವೆ ಅಂಗಾಧಿಪತೀ

ಲ೭

ನಯನದೊಳಮೆರ್ದೆಯೊಳಂ ನಿ
 ನ್ನಯ ರೂಪಿದವುಡು ನಿನ್ನ ಮಾತಿರ್ದವುಡೆ
 ನ್ನಯ ಕಿವಿಯೊಳಗಿನನಂದನ
 ವಿಯೋಗಮೆಂತಾದುದಯ್ಯ ಎನಗಂ ನಿನಗಂ

ಲ೮

ನಿನ್ನಂ ಕೊಂದ ಕಿರೀಟಿಯು
 ಮೆನ್ನನುಜನನಿಕ್ಕಿ ಕೊಂದ ಭೀಮನುಮೊಳನಾ
 ನಿನ್ನುಮೊಳೆಂ ಗಡ ! ಸಾಲದೆ
 ನಿನ್ನಯ ಕೂರ್ಮಗಮದೆನ್ನ ಸೌಧರ್ಮಕೆಗಂ

ಲ೯

ಇನಸುತನಿರವಂ ದುಶ್ಯಾ
 ಸನನಿರವಂ ಕಂಡುಮಿನ್ನು ಮೆನ್ನಸುವಿದು ನೆ
 ಟ್ಟನೆ ಪೋದುದಿಲ್ಲ ಕಲ್ಲೆರ್ದೆ
 ತನದಿಂದೆನ್ನಂತು ಬಟ್ಟಿನಾವನುಮೊಳನೇ

೯೦

ಸೂನುಗಳಲಿವಂ ಪ್ರಿಯಮಿ
 ತ್ರಾನುಜರಲಿವಂ ವಿಧಾತ್ರ ! ನೀಂ ಕಾಣಿಸಿ ಇ
 ನ್ನೇನಂ ಕಾಣಿಸಲಿರ್ದಪೆ
 ನೀನೆನ್ನಂ ಪಾಪಕರ್ಮನಂ ನಿರ್ಗುಣನಂ

೯೧

ಅಪ್ಪ, ಸಂಜಯ !

ಆರೊಡನೆ ನುಡಿವೆನಲ್ಲಿಯೊ

ಕಾರೊಡನೊಲಗದೊಳಿರ್ವೆನಾರೊಡನೆ ಸಮಂ

ತಾರೋಗಿವೆನೇಱುವೆನಾ

ನಾರೋಡನೆನ್ನ ಣುಗರಿಲ್ಲದಿಭವಾಜಿಗಳಂ

೯೨

ಕೆಳೆಯಂಗಾಯ್ತು ಸುಮೋಕ್ಷ ಮಾಗದೆನಗಂ ಬಾಪ್ಪಾಂಬುಮೋಕ್ಷಂ ಧರಾ
ತಳಮಂ ಕೊಟ್ಟನಿವಂ ಜಲಾಂಜಲಿಯುಮಂ ನಾಂ ಕೊಟ್ಟಿನಿಲ್ಲನ್ಯಮಂ
ಡಳಮಂ ಸುಟ್ಟನಿವಂ ಪ್ರತಾಪಶಿಖಿಯಿಂದಾನೀತನಂ ಸತ್ಕ್ರಿಯಾ
ನಳನಿಂ ಸುಟ್ಟನುಮಿಲ್ಲ ಮತ್ತಿ ಯತಮಂ ಕರ್ಣಂಗಿದೇಂ ಕೂರ್ತೆನೋ ೯೩
ಸಂಜಯಂ—ದೇವಾ, ಕರ್ಣನನಿನ್ ಮಱಿವುದು.

ಪೆಂಡಿರ್ ಪಳಯಿಸುವಂದದೆ

ಗಂಡರ್ ಪಳಯಿಸುವುದಾಯಮೋ ಭಲಮೋ ! ಕೈ

ಕೊಂಡೆಸಪರಾರೊ ಕುರುಕುಲ

ಮಂಡನ ನೀನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡ ಭಲಮನೆ ಮೆಱಿಯಾ

೯೪

ದುರೋಧನಂ—ದರಹಸಿತಮುಖನ ಸುರಕುಂ

ಜರಗಮನನ ಕನಕಪರ್ವತಪ್ರತಿಮದಿನೇ

ಶ್ವರಸುತನ ರೂಪು ಚಿತ್ರಂ

ಬರೆದಂತಿದ್ರವುದು ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯೊಳಿನ್ನಾ

೯೫

ಗುರು ದೀಕ್ಷಾ ವಿಧಿಗಳ್ಗೆ ಮಂತ್ರಿ ಹಿತಕಾರ್ಯಾಳೋಚನಕ್ಕಾಳ್ವನು

ವರಿಯಂ ಕಾವ ಗುಣಕ್ಕೆ ನರ್ಮಸಚಿವಂ ಕ್ರೀಡಾರಸಕ್ಕಾನೆಯಾಳ್

ಗುರುಭಾರಕ್ಕಿಣಿವಾಳ್ ರಣಕ್ಕೆ ತುಣಿಲಾಳ್ ಕಟ್ಟಾಯದೊಳ್ ಮೇಳ

ದಾಳ್

ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆನಿಸಿದನೆಂತು ಮಱಿವೆಂ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಕರ್ಣನಂ ೯೬

ಸಂಜಯಂ—ದೇವಾ, ಶರಶಯನದೊಳ್ ಭೀಷ್ಮ ರಿತ್ತಲಿದ್ರಪರ್, ಬಿಜಯಂ

ಗೆಯ್ದಿಂ.

ದುರೋಧನಂ—ಕುರುಪಿತಾಮಹ, ಬಾಲಕಂ ವಂದಿಸುವೆಂ.

ಸಂಜಯಂ—(ಕಿವಿಯೊಳ್) ಅಜ್ಜಾ, ನಿಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಂ ಕುರುಕುಲಾಂಬರ
ದ್ಯುಮಣಿ ದುರೋಧನಂ ಬಂದಂ.

ಭೀಷ್ಮಂ—

ಧವಳಗಜೇಂದ್ರಮುಂ ಧವಳಚಾಮರಮುಂ ಧವಳಾತಪತ್ರಮುಂ
ಧವಳವಿಲೋಚನೋತ್ಪಲವಧೂಜನಮುಂ ಬೆರಸಷ್ಟದಿಕ್ಪಟಂ
ಧವಳಸೆ ಕೀರ್ತಿಯುಂ ಧವಳಮಂಗಳಗೇಯದಿನೊಪ್ಪಿ ಬರ್ಪ ಕೌ
ರವಧವಳಂಗೆ ದೇಸಿಗನೆ ಬರ್ಪವೊಲೊವನೆ ಬರ್ಪದಾದುದೇ ೯೩

ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬಂದ ಬರವಿನೊಳೆ ಸಮರವೃತ್ತಾಂತಂ ತಿಳಿದುದು.
ದುರೋಧನಂ—ಅಜ್ಜ, ನನಗೆ ಮಱುಗದಿರಿಂ.

ವಿನಯಮನೊಕ್ಕು ನಿಮ್ಮ ಗುರುವೃದ್ಧರ ಪೇಱ್ತಿ ಹಿತೋಪದೇಶಮಂ
ಮನದೊಳಿೞಂಕೆಗೊಂಡನಿಲನಂದನವೈರದೆ ನಿಮ್ಮನಿಂದ್ರನಂ
ದನನೊಡನಾನೆ ಕಾದಿಸಿದನಾನೆ ಕಡಂಗಿದೆನೆನ್ನ ಪಾಪಕ
ರ್ಮನ ಕತದಿಂದಮಾನಿಮಗಮಾಯಿರವಾದುದೆ ಸಿಂಧುನಂದನಾ ೯೪

ಭೀಷ್ಮಂ—ಮಗನೆ, ಆದುದಾಯ್ತು; ವೃಥಾಸಂತಾಪಂ ಬೇಡ. ಇನ್ನಾ
ನುಂ ಪೇಱ್ತಿ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ವೆಯವೊಡೆ, ಪಾಂಡವರನೊಡಂಬಡಿಸಿ
ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಿ ಪೂರ್ವಕ್ರಮದೊಳ್ ನಡೆವಂತು ಮಾಲ್ಟಿಂ.
ಇನ್ನುಮವರ್ ಎಮ್ಮೆಂದುದಂ ಇಂಬುಕಯ್ಯರಲ್ಲದೆ ಮಾಱುವ
ರಲ್ಲ. ನೀನುಮೆಮ್ಮ ಪೇಱ್ತಿದಂ ಮಾಱಿದೆ ನೆಗಲಿಲ್ವೇಱ್ತಿದಂ.

ದುರೋಧನಂ—ನಿಮಗೆ ಪೊಡೆಮಟ್ಟು ಪೋಪಿ
ಸಮಕಟ್ಟಿಂ ಬಂದೆನಹಿತರೊಳ್ ಸಂಧಿಯನೇಂ
ಸಮಕೊಳಿಸಲೆಂದು ಬಂದೆನೆ
ಸಮರದೊಳಿನಗಜ್ಜ ಪೇಱಿಮಾವುದು ಕಜ್ಜಂ ೯೫

ನೆಲಕಿಣುವೆನೆಂದು ಬಗೆದಿರೆ ?

ಚಲಕಿಣುವೆಂ ಪಾಂಡುಸುತರೊಳಿನೆಲನಿದು ಪಾ

ಅಶ್ವಿನನಗೆ ದಿನಸಸುತನಂ

ಕೊಲಿಸಿದ ನೆಲನೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ಪುದುವಾಲ್ದಿಪೆನೇ ? ೧೦೦

ಬಾಡಮನ್ನೈದನವರ್ ಮುಂ

ಬೇಡಿದೊಡಾನಿತ್ತೆ ನಿಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಾರ್ಥಮನಾಂ

ಜೇಡಿಯವರಲ್ಲಿಗಟ್ಟಿದೊ

ಡೇಡಿಸಿ ಒಡೊಡಿಸನೆ ಪವನನಂದನನೆನ್ನಂ ೧೦೧

ಪುದುವಾಲ್ದಿಲ್ಕುಣಮಾಗದೆಂತುಮವರೊಳ್ ಸಂಧಾನಮಂ ಮಾಡಲಾ

ಗದು ನೀಮಿಲ್ಲದೆ, ಅಜ್ಜ, ಬಿಲ್ಲ ಗುರುಗಳ್ ತಾಮಿಲ್ಲದಾಕರ್ಣನಿ

ಲ್ಲದೆ ದುಶ್ಯಾಸನನಿಲ್ಲದಾರೊಡನೆ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ವೆನಾಗೆನ್ನ ಸಂ

ಪದಮಂ ತೋಪುವೆನಾಗೆ ತೋಪು ಮೆಪುವೆಂ ನಾನಾವಿನೋದಂಗಳಂ?

ಕ್ಷಮಿಸಿಂ ; ಎನ್ನಲಿಲಾಳಿದು. ಅಭಿಮಾನಮೊಂದುಪ್ಪಿದುದು.

ಅದನೆ ಬಲ್ಪಿಡಿವಿಡಿವೆಂ.

ಭೀಷ್ಮಂ—ಸಂಜಯ, ಪೋಗು. ಗಾಂಧಾರಿಗಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂಗೆಂ ಪೇಟಿ

“ ಮೊಮ್ಮಂ ನುಡಿದ ನುಡಿಯನೆಂತುಂ ಒಡಂಬಡುವನಲ್ಲ. ಆಶ್ವ

ರ್ಯಂ ಆತನ ಸತ್ವಮುಂ ಏಕಾಂಗಸಾಹಸಮುಂ. ಮಾನಧನ

ನಸ್ಪಾತನಂ ನಾವು ಕಾಡುವುದಲ್ತು ” ಎಂದು.

[ಸಂಜಯಂ ಪೋಪಂ]

ಮಗನೆ, ಧೈರ್ಯಂಗೆೊಳ್, ನಾಳೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಪೋದ ಬಲ

ದೇವಂ ಬರ್ಪಂ. ಇದೊಂದು ದಿವಸಂ ಮೈತ್ರೇಯರ ಶಾಪದಿಂ

ನಿನಗೆ ಗಂಡಂ ; ಇದರ್ಕೆ ಕಾಲವಂಚನೆಯೆ ಮಂತ್ರಂ. ಮೈಶಂಪಾ

ಯನ ಸರೋವರಮಂ ಪೊಕ್ಕಿದುರ್ ಇಂದಿನೊಂದಿರುಳಂ ಕಟ್ಟಿ

ನಾಳೆ ಜಯಶೀಲನಾಗು.

ದುರ್ದೋಧನಂ—ಮಹಾತ್ಮರಾಶೀರ್ವಾದಂ !

[ಘೋಷುತ್]

ಅರಿಯರ್ ಪಾಂಡವರವರೊಳ್

ವರೋಧಮಂ ಬಿಸುಟು ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡುವುದೆಂ

ಬರ ನುಡಿಯಂ ಕೇಳಲೈಂ

ದೇರಡುಂ ಕಿವಿಗಳುಮನೆಗೆ ಬಿದಿ ಮಾಡಿದನೇ

೧೦೩

ಕೊಳದೊಳ್ ಕಾಲವಂಚನಂ !

ದಿನಕರತನಯನ ದುಶ್ಯಾ

ಸನನ ಎಯೋಗದೊಳಮಿನಿತುವರೆಗಂ ನೋವಿ

ಲ್ಲೆನಗೆ ತಲೆಗರೆದು ನೀರೊಳ್

ಕುನಿಯನೆ ನೊಂದೆಂ ನದೀಜನಭ್ಯರ್ಥನೆಯಿಂ !

೧೦೪

ಅಕ್ಕೆ ! ಭೀಮನೊಳ್ ಸಂಧಿಯ ಮಾತು ಮಾಣ್ದುದು.

೪ನೆಯ ರಂಗಂ

[ಕಿರಾತರ್ ಅಜಸುತ್ತುಂ ಫೋಗುವರ್—ಭೀಮಂ ಧರ್ಮರಾಜಂ ಕೃಷ್ಣಂ.]

ಭೀಮಂ—ಎತ್ತಲಡಂಗಿದಂ ಆ ದ್ರೌಪದೀದೋಹನ !

ತೊದಳಾಯ್ತೆನ್ನಯ ಪೂಣ್ಣ ಪೂಣೈ ಸಭೆಯೊಳ್ ಪಾಂಚಾಲರಾಜಾತ್ಮಜಾ
ವದನಮಾ ನತೆ ಮಾಣ್ಣು ದಿಲ್ಲೊಗೆದ ಮದ್ದೋದ್‌ಕಂಡೂತಿ ತೀ
ದುರ್ದಮಿಲ್ಲಿನ್ನು ಮಣಂ ಸುಯೋಧನವಧಕ್ಕೇಗೆಯ್ವೆನೆಂತಕ್ಕುಮೆಂ
ಬುದೆ ನಿಂದುತ್ತು ಕಚಿತ್ತ ಮುಮ್ಮಳಿಸುಗುಂ ಪಾಪಾತ್ಮನೇನಾದನೋ! ೧೦೫

ರಸೆಗಿಲೊದನೊ ಮೇಣ್ ನಾಲ್ಕುಂ

ದೆಸೆಗಳ ಕೋಣೆಗಳೊಳುಂ ದನೋ ಖಳನಿಲ್ಲೇ

ವಸುಮತಿಯೊಳ್ ಗಾಂಧಾರಿಯ

ಬಸಿಲಿಂ ಮೇಣ್ ಮಗುಟೆ ಪೋಗಿ ಪೊಕ್ಕಿದ್‌ಪನೋ! ೧೦೬

ಚರಮಚರಮೆಂಬ ಜಗದಂ

ತರದೊಳ್ ಖಳನೆಲ್ಲಿ ಪೊಕ್ಕೊಡಂ ತದ್ಭುಜಪಂ

ಜರದೊಳಗಿದೊಡೆ ಹರಿಹರ

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭರ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯುಂ ಕೊಲ್ಲದಿರೆಂ

೧೦೭

ಚತುರಂತಕ್ಷಿ ತಿಕಾಂತೆ ಕೇಳ್ ಜಲಧಿ ಕೇಳ್ ಸವ್ತಾರ್ಚಿ ಕೇಳ್ ತಾತ ಮಾ
ರುತ ಕೇಳ್ ಮಾರುತಮಾರ್ಗ ಕೇಳ್ ಪಗೆವನಂ ಕೊಂದೆನ್ನ ಕೋವಾಗ್ನಿಗಾ
ಹುತಿಮಾಲ್ಪೆಂ ಕೊಲಲಾಡಿದಂದು ತಪಿಸಂದಾನೆನ್ನನಿಂದಗ್ನಿಗಾ
ಹುತಿಮಾಲ್ಪೆಂ ಗಡಮೆಂದು ಪೂಣ್ಣೊದಪಿದೆಂ ಕೌರವ್ಯಕೋಳಾಹಳಂ
ಧರ್ಮರಾಜಂ—ಭೀಮ, ಈ ಮಸಕಂ ಮಸಗಲ್ ತಗದು.

ಭೀಮಂ—ಓಹೊ! ಧರ್ಮಶ್ರವಣಂ !

ಎನಿತುಂ ದ್ರೌಪದಿ ಮುಕ್ತಕೇಶಿ ನಮೆವಳ್ ತದ್ಭುಜಮಂ ಕಂಡು ಕಂ
ಡೆನಿತುಂ ಸೈರಿಪೆವಾನುಮೆನ್ನ ನುಜರುಂ ಪಾಂಚಾಲಿಯಂ ನೋಡಿ ನೀಂ

ಮನದೊಳ್ ನೋವುದುಮಿಲ್ಲ ನಿಷ್ಕರುಣೆಯಯ್ ನೀನಿಂತಿರಾನನ್ನೆಗಂ
ಮುನಿಸಂ ತೀರ್ಚಲೊಡರ್ಚಿ ವೈರಿತರುವಂ ನಿರ್ಮೂಲನಂಮಾಡುವೆಂ

ಆನುಂ ವಿಧೇಯನಲ್ಲಂ

ನೀನುಂ ಗುರುವಲ್ಲಮಿಂದಿನೊಂದೆವಸದೊಳು

ವೀನಾಥ ಪರಿಯ ಬಿಡ ಕುರು

ಸೂನುವನಿರದಿಕ್ಕಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಡೊಕ್ಕರಿಸಿದವೆಂ

೧೧೦

ಮುಂದಲೆಯಂ ಪಿಡಿದೆನ್ನಯ

ಮುಂದೆತಿ ದನಲಜೆಯನುಯ್ದು ಪರಿಭವಿಸಿಯೆ ದ

ಳ್ಳೆಂದುರಿದು ಸೊರ್ಕಿದವನಂ

ಕೊಂದೆಂ ಕುರುಪತಿಯುಮಂ ಕೊಲಲ್ ತಡೆದವೆನೇ

೧೧೧

ಕೃಷ್ಣಂ—ಭೀಮ, ಮಾತಿನೊಳ್ ಕಾಡ್ಯಮಾಗದು. ನೇಸಖುಲಾಯುತಿ
ಕುಂ. ಮುಂದೆನಿಸುವಂ, ಬಾ.

ಭೀಮಂ—ಎಲೆ ಎಲೆ ಸೈನಿಕರಿರಾ !

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಪತ್ಯನಬ್ಬಪ್ರಿಯಸುತಸಖನೇಕಾದಶಾಕ್ಷೋಹಿಣೀಶಂ

ಕೃತಕದ್ಯೂತಸ್ವನಾಥೀಕೃತಯಮಸುತಭೀಮಾರ್ಜುನಂ ದ್ರೋಣಭೀಷ್ಮೋ

ಚಿತವಾಕ್ಯದ್ವೇಷಿ ಕೃಷ್ಣಾಂಬರಕಬರಿಹರಂ ಶೋಕತೀವ್ರಾಗ್ನಿದಗ್ಧಂ

ಸುತಶೋಕಾಕ್ರಾಂತನೆಲ್ಲಿದರ್ನೊ ನೃಪತಿಲಕಂ ನಿಮ್ಮ ರಾಜಾಧಿರಾಜಂ ?

ಭರತಕುಲೇಂದುಕಳಂಕಂ

ಭರತಾನ್ವಯರಾಜಭವನರಾಜಕವೋತಂ

ಕುರುಕೇತುವೆಲ್ಲದಂ ತ

ತ್ಪುರುಕುಲಲಯಕೇತು ಭೀಮಸೇನಂ ಬಂದಂ

೧೧೨

[ಶರೆಯೊಳ್]

ಕಿರಾತರ್—ಪಜ್ಜೆ ! ಪಜ್ಜೆ !

ಭೀಮಂ—ಎಲ್ಲಿ ? ಎಲ್ಲಿ ಪಜ್ಜೆ ? [ಘೋಷವರ್]

ಜನೆಯ ರಂಗಂ

ಭೀಮಂ—ಎಲ್ಲಿ ? ಎಲ್ಲಿ ಪಜ್ಜೆ ?

ಕಿರಾತಂ—ಈ ಕೊಳದ ತಡಿಯೊಳ್.

ಭೀಮಂ—ಅವನದೆ ! ಆಹಾ, ಪೊಣಿಮಟ್ಟ ಪಜ್ಜೆ !

ಕೃಷ್ಣಂ—ಇದು ಕಪಟಿಯ ತಂತ್ರಂ ; ಭೀಷ್ಮನ ಕಾಲಹರಣಮಂತ್ರಂ.

ಒಳಗಿರ್ಪಂ ; ಕೊಳನಂ ಮುತ್ತಿ ಪೊಣಿಮಡಿಸಿಂ.

[ಕಿರಾತರ್ ಪಟಿಯಂ ಪೊಯ್ಪರ್]

ಧರ್ಮರಾಜಂ—ಇದೊಂದು ಲಜ್ಜೆಯಾಯ್ತು ಭರತಕುಲಕ್ಕೆ.

ಕೃಷ್ಣಂ—ಧರ್ಮಪ್ರಿಯ, ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ವೇಸಿ ಬಿಸುಟ್ಟವಂ.

ತುಣುವಂ ಕಳಿಸುವ ಕೃಷ್ಣಯ

ನಿಜಿಯಂ ಸಿಡಿದುರ್ಚವೇಟ್ಟಿ. ಕೊಳನಂ ಪಿಂದುಂ

ಪೆಣಿಗಾಗಿ ಪುಗುವ ದುರ್ನಯ

ಮಣಿಪವೆ ಕೌರವನ ರಾಜ್ಯದಾಯುವ ಕೇಡಂ

೧೧೪

ಧರ್ಮರಾಜಂ—ಅಂಕದ ಕಲಿ ಕುರುವಂಶಶ

ಶಾಂಕನೆ ದುರ್ಯೋಧನಾಂಕನನೆ ನೆಗಟ್ಟಿಯಶಃ

ಪಂಕದೊಳಮಾ ಸರೋವರ

ಪಂಕದೊಳಂ ನೀನೆ ನಿನ್ನ ನಿಂತಪ್ಪಿವರೇ

೧೧೫

ಕೃಷ್ಣಂ—ಮಾನಧನನೆನಿಸಿ ನಿನ್ನ ಭಿ

ಮಾನಕ್ಷ ತಿಮಾಡಿದಯ್ ಸುಯೋಧನ ನೀಂ ಮ

ತ್ತೀ ನೀರೊಳಗೆಸಡಿಕುಂ

ಮಾನಿಕುಂ ಕಪ್ಪೆಯಿರ್ಕುಮಿರ್ಪರೆ ಗಂಡರ್

೧೧೬

ಭೀಮಂ— ಈ ಬೂತೆನ್ನ ಸರಂಗೇಳ್ವಲ್ಲದೆ ಪೊಣಿಮಡುವನಲ್ಲಂ.

ಭವದನುಜನರುಣಜಲಮಂ

ಸವಿನೋಡಿದೆನಿಂತು ನಿನ್ನ ಬಲಜಲನಿಧಿಯಂ

ಸವಿನೋಡಿದನೀ ಕೊಳನಂ

ತವೆ ಪೀರ್ದು ಬಜಾಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಸವಿಯಂ ನೋಡ್ವೆಂ ೧೧೭

ಸ್ವರಮಂ ಕೇಳಲ್ವೆನ್ನು

ಗ್ರೂಪಮಂ ನಿಂದು ನೋಡಲಣ್ಣದೆ ಸಮರಾ

ಕರಮಂ ಬಿಸುಟ್ಟು ಕಮಲಾ

ಕರಮಂ ಮೊಕ್ಕಲಮೊ ಮರುಳೆ ಬರ್ದುಕಲ್ ಬಗೆವಾ ೧೧೮

ಜಲದೊಳ್ ಮೀನಿರ್ಪಮೊಲ್ ನೀಂ ಕೊಳದೊಳೆ ಮುಟ್ಟುಗಿದಕ್ಕಟಾ

ಕೋಡ ಸೇಡಿಂ

ಗೊಳಗಾದಯ್ ನಿನ್ನ ದುರ್ಯೋಧನವೆಸಗಿದು ಲಜ್ಜಾಕರಂ ತೋಣಿ

ದಯ್ ನಿ

ನ್ನಳವಂ ಚಿಃ ಸತ್ತರೇಂ ವುಟ್ಟರೆ ಮೊಳಮಡು ನೀಂ ಕೈದುಗೊಳ್

ಕೌರವೇಂದ್ರಾ

ಚಳವಜ್ರಂ ಬಂದನೀಗ್ ಕುರುಕುಲಮಧನೋದ್ಭವಕರಂ ಭೀಮ

ಸೇನಂ ೧೧೯

ಹರಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ವಂದಂದವಗಡಿಸಿದಹಂಕಾರಮೆಲ್ಲಿತ್ತೊ ಕೃಷ್ಣಾಂ

ಬರಕೇಶಾಕೃಷ್ಣಿಯಂ ಮಾಡಿಸಿದ ಮದಮದೆಲ್ಲಿತ್ತೊ ಕಾಂತೇಯರಂ ಮ

ಜ್ವರದಿಂ ಕಾಂತಾರದೊಳ್ ತಿಲ್ಲನೆ ತಿರಿವಿ ಸೂರ್ತಿಗಳೇನಾದುದೋ

ವೇಲ್ವಾ

ಕುರುವಂಶಾಧೀಶ, ನಾಂ ಮೂದಲಿಸುವೆನದಟಂ ಭೀಮನುದ್ದಾ ಮ

ಭೀಮಂ ೧೨೦

ದುರೈಯೋಧನಂ—[ಎಲ್ಲ] ಎಲ್ಲಿ ಭೀಮಂ ?

ಭೀಮಂ—ನಿನ್ನನುಜನರುಣಜಲಮಂ

ಮುನ್ನಂ ತವೆ ಪೀರ್ದೊಡಂಬಿ ನೀಂ ವುಗ ಕೊಳನಂ

ಬೆನ್ನನೆ ಬಂದಾತಂ ಶೌ

ಯೋನನ್ನ ತನೀಯಿದನಲ್ಲೆ ಕೌರವಮಲ್ಲಂ

೧೨೧

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಎಲ್ಲಿದುರ್ದೊ ಈ ಗಂಡಗರ್ವಂ ಕೃಷ್ಣೆಯನೆತೆದಾಡಿ
ದಂದು, ಷಂಡ !

ನಾಲ್ಕಿಡಿಗಳೆದುಣಿ ಬೇರಂ

ಬಿತ್ತೆಯುಮಂ ತಿಂದು ವನದೊಳಡಗಿರೆ ನೀವುಂ

ನೀಲ್ಕಿರಿಸಿ ನಿಂದುಮಿಗಳ್

ವೇಲಾ ಕಮ್ಮೈಸುವರೆ ಬಿರುದುಮಂ ಬೀರಮುಮಂ

೧೨೨

ವುಟ್ಟಂ ಸಟ್ಟುಗಮಂ ಬಿಸುಟ್ಟು ಗದೆಗೊಂಡೊಟ್ಟಿಸುವಂತುಟಾ
ದುದೆ ?

ಎಸರನಿಡುವಕ್ಕಿ ಗರ್ಜುವ

ಬೆಸನುಂ ಕಯ್ಗಿಣಿವ ಕಂಚುಗರ್ಜುವ ಬೆಸನುಂ

ಬೆಸನಲ್ಲದೆ ಮತ್ಸ್ಯನ ಬಾ

ಣಸಿಗಂಗಾರಿತ್ತರಲವೊ ನಿನಗೀ ಬೆಸನಂ

೧೨೩

ಭೀಮಂ—ಪಿರಿಯಣ್ಣನ ನನ್ನಿಯನಾ

ದರದಿಂ ಕಾಯಲ್ಗೆ ಪೆಹಿರ್ಗೆ ಬಾಣಸುಗೆಯ್ದಂ

ಕುರುವಂಶಜ ಕೇಳ್ ನಿನ್ನೀ

ಶರೀರಮಾಂಸದೊಳೆ ಮರುಳ್ಗೆ ಬಾಣಸುಗೆಯ್ವಂ

೧೨೪

ಧರ್ಮರಾಜಂ—ಭೀಮಾ, ದಾಯಿಗತನದೆ ಮುನ್ನೆ ಗೆಯ್ದಧರ್ಮಮಂ ನೆನೆ
ಯದೆ ನಿರ್ಮಲಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಮಂ ನೆನೆ. ಸುಯೋಧನ,

ಆಗದು ಸಮರಂ ಗುಣಯುತ

ನಾಗು ಮಹಾಭೋಗಿಯಾಗು, ನಿನ್ನಾಳ್ವ ಮಹೀ

ಭಾಗಮುಮಂ ಸಕಲಮಹೀ

ಭಾಗಮುಮಂ ನೀನೆ ಕೊಂಡು ಸುಖಮಿರಲಾಗಾ

೧೨೫

ಧರಣೀಚಕ್ರಮನೊಪ್ಪುಗೊಳ್ ಬಗೆಯದಿರ್ ಎದ್ದೇಷಮಂ ನಮ್ಮನೈ
ವರನಿನ್ನಾಳ್ವೆಸಕೈಸಿಕೊಳ್ ನೆನೆಯದಿರ್ ಕಿಡ್ವೊಕ್ಕಿನೊಳ್ ತೊಟ್ಟು ಕೊಂ
ಡಿರದೆಮ್ಮೆಂದುದನಿಂಬುಕಯ್ ಮನದೊಳೊಳ್ವಿಂ ಶಾಂತಿವಿಶ್ರಾಂತಿಸೋ
ದರನೆಂಬಂತುಪಶಾಂತಿಯಂ ಕುರುಕುಲಕ್ಕೊಪಾಲಚೂಡಾಮಣೀ ೧೨೬

ಕೃಷ್ಣಂ—ದುರ್ರೋಧನ, ಧರ್ಮಜಂ ಕೃಪೆಯಿಂದೊಳ್ಳಿತಂ ಪೇಲ್ದಿಪಂ ;
ಈಗಲಂ ಕೇಳ್ದು ಬರ್ದುಕು.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ನೀಂ ಗಡ ! ಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ನುಡಿ

ವಂ ಗಡ ! ಪುದುವಾಕ್ಯೆಯೆನಗಮವರ್ಗಂ ! ಸಂಧಾ

ನಂ ಗಡ ! ಸಂಧಿಯ ಮಾತಂ

ಲಂಘಿಸಿದೆಂ ಮುನ್ನಮಿನ್ನೆರಲ್ವಿಡಿವೆನೇ

೧೨೭

ಭೀಮ, ಇದೇಂ ಮಾತುಗಾಣಿಕೆ ! ಬಾ, ಪೊಣರ ! ನಿಡುಬಯ
ಕೆಯ ಗದಾಯುದ್ಧಂ ಸಾರ್ದುದು. ಕಯ್ ಪೊಯ್ !

[ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಂ]

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಇದು ಕಳಿಂಗನಂ ನುಂಗಿದ ದರ್ಪಕ್ಕೆ.

ಭೀಮಂ—ಇದು ಲಾಕ್ಷಾಗ್ರಹದಾಹಕ್ಕೆ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಕುರುಬಾಲರಂ ತಿಂದ ರಕ್ತಸತನಕ್ಕೆ.

ಭೀಮಂ—ಕೃತ್ರಿಮವಿಷಾನ್ನಕ್ಕೆ ; ಜೂದಿಗೆ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ದುಶ್ಯಾಸನರಕ್ತಮಂ ಫೇರ್ದ ಪಿಶಾಚಕ್ಕೆ.

ಭೀಮಂ—ಪಾಂಚಾಲೀಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಕರ್ಣಂಗಿ ! (ಭೀಮಂ ಬೀಳ್ವಂ)

ಕೃಷ್ಣಂ—ಬಿಲ್ದಿಂ ಭೀಮಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಇದು ಧರ್ಮಯುದ್ಧಂ ; ವೋಯ್ಯೆಂ ಬಿಲ್ದಿನಂ. ಇರಿಂ,
ಎಲ್ವಿಲುಸುವೆಂ ಗದೆಯ ಗಾಳಿಯಿಂ.

ಭೀಮಂ—ಕೃಷ್ಣೇ ! ಕೃಷ್ಣೇ !

ಕೃಷ್ಣಂ—ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ, ಊರುಭಂಗಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಏನಾಯ್ತು ?

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ತೊಡೆಯಂ ತಟ್ಟಿ) ಭಂಗಮಾಯ್ತು !

(ಯುದ್ಧಂ. ದುರೋಧನಂ ಬೀಲ್ವಂ)

ಭೀಮಂ—ಕೃಷ್ಣೇ, ಕೌರವಕುಳಕಾಳರಾತ್ರಿ, ಬಾ, ನೋಡು ಬಾ,
ಊರುಭಂಗಂ -- ಕಿರೀಟಭಂಗಂ. [ಒದೆವಂ]

ಧರ್ಮರಾಜಂ—ಆಗದಾಗದು. ಏಕಾದಶಾಕ್ಷೋಹಿಣೀಪತಿಯಪ್ಪ ರಾ
ಚಾಧಿರಾಜನಂ ಪರಾಭವಿಸದಿರಂ. ಆಹ !

ಇಡೆ ತೊಡೆಯನುಡಿದು ನೆಟ್ಟನೆ

ಕೆಡೆಯುತ್ತಂ ಕರ್ಚಿ ನೆಲನನಾನಿದನೆಂತುಂ

ಬಿಡೆನೆಂಬ ತೆಲದೆ ಕುಲಗಿರಿ

ಕೆಡೆದಂದದೆ ಕೆಡೆದು ಕೌರವೇಂದ್ರಂ ಮೆಚುವಂ ೧೨೮

[ದುರ್ರೋಧನನಂ ಸಂತೈಸುವಂ]

ಭೀಮಂ—ನೋಡು, ಕಣ್ಣಾರ್ಪಿನಂ ನೋಡು ; ಯಾಜ್ಞಸೇನಿ,

ಮುಳಿಸಿಂ ನಂಜಿಕ್ಕಿಕೊಂದಂದಿನ ಜತುಗೃಹದೊಳ್ ಸುಟ್ಟ ಕಾಟಿಲ್ಯದುವೀ

ತಳಮಂ ಜೂದಾಡಿ ಗೆಲ್ಲಂದಿನ ನಿಜಕಬರೀನೀವಿಬಂಧಂಗಳಂ ದೋ

ವಳದಿಂದಂ ತಮ್ಮನಿಂ ತಾಂ ತೆಗೆಯಿಸಿ ನಡೆದಾ ನೀಚನಾ ದ್ರೋಣನಾ ಚಂ

ಚಳನಾ ಚಂಡಾಲನಾ ಪಾತಕನಿರವನಿದಂ ನೋಡು ಪಂಕೇಜವಕ್ತ್ರೇ! ೧೨೯

ಅರಸಂ ದೀಕ್ಷಿ ತನಿಲ್ಲಿ ಋತ್ವಿಜರೆಮೊಮ್ಮೊಳ್ ನಾಲ್ವರುಂ ಸಂಗರಾ

ಧ್ವರದೊಳ್ ತಾನುಪದೇಶಕಂ ಮುರಹರಂ ನೀನುಂ ಗೃಹೀತವ್ರತಾ

ಚರಣವ್ಯಾಪಕೆ ಮೇಣ್ ಭವತ್ಪರಿಭವಂ ಸಂಚಾರಕಂ ಕೌರವೇ

ಶ್ವರನೀತಂ ಪಶುವಾಗೆ ಬೇಳ್ವೆನಿವನಂ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಿಂದಗ್ನಿಜೇ ೧೩೦

ಸುಹುತಂ ಕೌರವ್ಯಕ್ರ
ವ್ಯಹವ್ಯದಿಂದೆನ್ನ ಕೋಪಹವ್ಯವಹಂ ದು
ವಹದುದಯೋಧನದೇಹ
ಪ್ರಹರಣಲೋಹಿತದಿನಾದುವಭ್ಯಧಸವನಂ ೧೩೧
ಪಗೆ ಮಡಿದುದು, ಮುಡಿ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಅಭ್ಯಾಸಂ ಪೋಗಿ ಮಜ್ಜೆದೆಂ. ಪಗೆಯಂ ಮಡಿಯಿಸಿದ ನೀನೆ
ಮುಡಿಯಲ್ವೇಲ್ಕುಂ.

ಭೀಮಂ—ಆಯ್ತು ವೇಣೀಸಂಹಾರಂ. ಸ್ಮರಸಂಜೀವನೆ ಕೃಷ್ಣೆ ಮೂಮುಡಿ
ದಳ. ಅಹೋ, ಶೃಂಗಾರಂ, ವಿಭ್ರಮಂ, ಬೆಡಂಗು, ಬಿಂಕಂ !
ಇಂತಾಗವೇಡಾ ಪೆಣ್ಣೆಲ್ವು ? ಈಕೆಯ ನಗೆಗಣ್ಣೊಲಟದಿಂ ಸಮರ
ಶ್ರಮಂ ಕಳಿದುದು.

ಪನ್ನೆರಡುಬರಿಸಮೊಳಗೆಯೆ
ಬನ್ನದ ನೆನಪಿದೆ ಬೆಂದಜಿಲಾ ಸಿಂಗಲೊಡಂ
ತನ್ನಂ ಕಾಳಿಕೆ ಸಿಂಗಿದ
ಪೊನ್ನಂತೀ ಕಾಂತೆ ಕಣ್ಣೆ ತೊಳಗುತ್ತಿರ್ಪಳು ೧೩೨
ಪ್ರಿಯೆ, ಬಾ, ಬೀಡಿಂಗೆ. [ಭೀಮನುಂ ದ್ರೌಪದಿಯುಂ ಪೋಪರ್]

ಧರ್ಮರಾಜಂ—ಕೃಷ್ಣಾ, ಕೃಷ್ಣಾ ! ವಿಜಯೋನ್ಮತ್ತರಿವರ್ ಕಾಣರ್,
ನಾಂ ಕಾಣ್ಣೆಂ, ಭೀಮನ ತಲೆಯ ಮೇಲಾಡುವ ಘೋರಮೂರ್ತಿ
ಗಳಂ. ಮಹಾವಾತಕಂ ಭ್ರಾತೃಹತ್ಯಂ. ಕಾವುದು ಕಾವುದು
ವತ್ಸನಂ !

ಕೃಷ್ಣಂ—ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಮೇ ಕಾವುದು. ಬಾ, ಎಲ್ಲರುಂ ನೀಲಾಜಲಕ್ಕೆ
ಪೋಗಿ ಮಹಾಶಿವನನಾರಾಧಿಸಿ ಬರ್ಪ ಬಾಧೆಯಂ ನೂಂಕುವಂ.
ಇಂದು ನಿಮಗಾದಳು ಕೌರವನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ.

[ಪೋಪರ್.]

[ಲಕ್ಷ್ಮಿ ದುರೋಧನನತ್ತಣೆಂ ಪೊಜಮಡುವಳ್—ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ]

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಭೀಷ್ಮರ್ ಪೇಲ್ವಿ ಕೊಳಂ ಇದೆ ಅಕ್ಕುಂ. ಕೌರವೇಶ್ವ
ರನಂ ಕೂಡಿ, ಪಾಂಡವರಂ ಧ್ವಂಸಂಮಾಲ್ವೆಂ.—ಅರೀಕೆ ?
ಸರೋವರಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊ ? ನೀನಾರ್ಗಿ ? ಎತ್ತಣೆಂದಂ ಬಂದೆ ?
ಎಲ್ಲಿಗೆ ಪೋದಪೆ ?

ಲಕ್ಷ್ಮಿ—

ಅವೃತಪಯೋಧಿಮಂಧನದೆ ಪುಟ್ಟಿದಿನಬ್ಬ ಭವಾಂತರಾಳದೊಳ್
ರಮಿಯಿಪ ಪದ್ಮನಾಭನುರದೊಳ್ ನೆಲಸಿಪ್ ಮಹಾನುಭಾವೆಯೆಂ
ಕಮಲೆಯೆನ್ನೆಗಂ ಕುರುಮಹೀಪತಿಯೊಳ್ ನೆಲಸಿದ್ ನೀಗಲು
ತ್ತಮಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ಬೆಸಸೆ ಪಾಂಡವರೊಳ್ ನೆಲಸಲ್ವೆ ಪೋದಪೆಂ

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಪಾಂಡವರೊಳ್ ಪೋದಪೆನ್ ! ಆ ಗೋಪಾಳಂ ಕೃಷ್ಣ
ನೊಡನಿದುರ್ ಗೋಪಿಯಾದ ಮೂಢೆ,

ಕಲಿ ಪಂದೆಯೆಂದು ಬಗೆಯದೆ

ಕುಲಜಂ ಕುಲಹೀನನೆಂದು ಬಗೆಯದೆ ತರುಣಂ

ಸಲೆ ವೃದ್ಧನೆಂದು ಬಗೆಯದೆ

ನೆಲಸುವೆ ನಿನ್ನಿಂ ನಿಕೃಷ್ಟರೆಂಬರುಮೊಳರೇ ೧೩೪

ಇಣಿಯಿಸುವೆ ತಂದೆಮಕ್ಕಳ

ನಿಣಿಯಿಸುವಯ್ ಸೋದರರ್ಕ್ಕಳಂ ತಮ್ಮೊಳ್ ತ

ಳ್ಳಿಣಿಯಿಸುವಯ್ ಗುರುಶಿಷ್ಯರ

ನಣಿಗುಲಿ ನಿನ್ನಿಂ ನಿಕೃಷ್ಟರಾದರುಮೊಳರೇ ೧೩೫

ಪಾಂಡವರೊಳ್ ಪೋದಪೆನ್ !

ಪೋ ಮಾಣ ಧರ್ಮಜಂ ಗಡ !

ಭೀಮಂ ಗಡ ! ಫಲ್ಗುಣಂ ಗಡಮಳರ್ ಗಡ ! ಸಂ

ಗ್ರಾಮದೊಳವಂದಿರಶ್ವ

ತಾಳಮಂಗಾಪೋಶನಂಗೊಳಲ್ ನೆಪುದಪರೇ

೧೩೬

ನಿನ್ನ ಮುರವೈರಿಯಳವುಮ

ನೆನ್ನಳವುಮನೆಲಗೆ ಕಾಣೈ ಕುರುಪತಿಯಿಂದಂ

ಮುನ್ನಂ ತ್ವತ್ಪತಿಯಿಂದಂ

ನಿನ್ನನಗಲ್ಲಟ್ಟೆ ಕಪಟಗೋಪಂ ಪ್ರಭುವೇ ?

೧೩೭

ತೊಟ್ಟೆ, ನಡೆ ಕೌರವೇಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ! (ಎಲಿದುಯ್ಯಂ)

ಲಕ್ಷ್ಮಿ — ಅತ್ತಲಸುರಾರಿ ಬೆಸಸಿದ

ನಿತ್ತಲ್ ರುದ್ರಾವತಾರನೆಡೆದುಯ್ದಪನೇ !

ಅತ್ತ ಪುಲಿ ! ಇತ್ತ ದರಿ ! ಇ

ನ್ನೆತ್ತಣ್ಣಿಡಿಯಿಟ್ಟು ಪೋವುದೋ ನಾನಖಿಯೆಂ

೧೩೮

ದುರೋಧನಂ—(ನರಲ್ವಂ) ಮಾನಭಂಗಂ ! ಮಾನಭಂಗಂ !

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಕೌರವಚಕ್ರವರ್ತಿ ! ಇದೇನಿದು !

ಕುಳಿಕನ ಪಲ್ಲಳಂ ಮುಖಿಯೆ ಮೋದಿದರಾರ್ ಕಡುಪಿಂದೆ ಸಿಂಹಮಂ

ಮುಳಿಯಿಸಿ ಪಲ್ಲಳಂ ಪಿಡಿದು ಕಿತ್ತಿವರಾರ್ ಮದಹಸ್ತಿಯಂ ಭಯಂ

ಗೊಳೆ ನೆಲಕಿಕ್ಕಿ ಕೋಡೆರಡುಮಂ ಕುಸಿಯೊತ್ತಿದರಾರ್ ಸುರಾದ್ರಿನಿ

ಶ್ವಳನಿಬಿಡೋರುಮಂಡಲಮನಾರುಡಿರಾರ್ ಫಣಿರಾಜಕೇತನಾ ೧೩೯

ಹಾ ಕುರುವಂಶಮಹಾಕಮ

ಲಾಕರಕಲಹಂಸ ! ಹಾ ! ಸಮುದ್ರಾಂತಧರಿ

ತ್ರೀಕಾಂತ ಹಾ ! ಫಣೀಂದ್ರಪ

ತಾಕಾ ! ವಿಧಿವಶದೆ ನಿನಗಮೀಪರಿಯಾಯ್ತೇ

೧೪೦

ಮೇಲುದಲಿ ಸೆಣಿಂಗಿಂದೀ ತಲೆಯ ಧೂಳಂ ತೊಡೆವೆಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ,

ಅರಿಚರಣಪಾಂಸು ಪತ್ತಿರೆ

ಕರಾಗ್ರದಿಂ ತೊಡೆದು ಕಳೆದೆ ವಸ್ತ್ರಾಂಚಲದಿಂ

ಗುರುನಂದನ ನೀನೆನ್ನೀ

ಪರಿಭವಪಾಂಸುವನದೆಂತು ಪೇಟಾ ಕಳೆದಪೆಯೋ

೧೪೧

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ — ಎನ್ನಂ ವಂಚಿಸಿ ಬಂದುದ

ಉನ್ನಿನಗಿನಿತಾಯ್ತವಸ್ಥೆ ಕುರುಪತಿ ನೀನಿಂ

ದೆನ್ನಿಂ ಪ್ರತಿಕಾರಮನಱಿ

ಪಿನ್ನುಂ ನೋಡೆನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಂ ಭಕ್ತಿಯುಮಂ

೧೪೨

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಹತದೇಹ ಹತಭುಜದ್ವಯ

ಹತೋರು ಹತಹೃದಯ ಹತಕಿರೀಟಂಗನಗಂ

ಪ್ರತಿಕಾರಮೆಂಬುದುಂಟೇ ?

ಗತಿಯಂ ಸಾಧಿಸುವುದಲ್ಲೆ ತಾಂ ಪ್ರತಿಕಾರಂ

೧೪೩

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ — ಪೇಟಾ, ಮಾತ್ಸೇಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಭೀಮನ ತಲೆಯಂ ತಂದಪೆಯೆ ? ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು

ತೊಟಿಲ್ಲಿದೆ ಸಾವೆಂ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಇದಾವ ಗಹನಂ ! ಪ್ರಭುಗೆನ್ನ ಕಡೆಯ ಸೇವೆ. ನಾಂ

ಬರ್ಪನ್ನಂ ಪ್ರಾಣಮಂ ನಿಲಿಸಿರು. ಎಲಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ

ಚಾಮರಮಿಕ್ಕುತಿರು !

(ಘೋಷಂ)

ಲಕ್ಷ್ಮಿ—

ನುಡಿದುದನೆಯ್ತೆ ತುತ್ತತುದಿಯೆಯ್ದು ವಿನಂ ನುಡಿದಂ ಚಲಂ ಚಲಂ

ಬಿಡಿದುದನೆಯ್ತೆ ಮುಂ ಪಿಡಿದುದಂ ಸಲೆ ಪೂಣ್ಡ ಪೂಣ್ಣೆ ನೇ

ಪಡೆ ನಡೆವನ್ನೆ ಗಂ ನಡೆದನಕ್ಕದೆ ಬಕ್ಕದೆ ತನ್ನೊಡಲ್ ಪಡೆ
ಲ್ವಡುವಿನಮಣ್ಣುಗುಂದದೆನಲೇನಭಿಮಾನಧನಂ ಸುಯೋಧನಂ ! ೧೪೪

[ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ]

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಇದೇಕೊಳ್, ನಿನ್ನ ನಚ್ಚಿನ ಪಾಂಡವರೈವರ ತಲೆಗಳ್,
ನಿನ್ನ ಕಾಲಮೇಲೆ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಭೀಮನೆಲ್ಲಿ ?

ಪವನಜನಾಸ್ಯಮಲ್ಪಿದವನಾನನಮವೊಡೆ ಮಟ್ಟಮಿದುರ್ ನೋ
ಡುವುದೆ ಮದೀಯವಕ್ತ್ರಮನೆ ಕೆಮ್ಮನೆ ಪೋಯ್ತುಹಿಲ್ಲದಾಯ್ತು ಪಾಂ
ಡವರ ತಿರಂಗಗಳ್ಲವಿವು ಕೃಷ್ಣೆಯ ಸೂನುಗಳಪ್ಪ ಪಂಚಪಾಂ
ಡವರ ತಿರಂಗಳಂ ನೆಖೆ ವಿಚಾರಿಸದಕ್ಕಟ ಕೊಂಡುಬರ್ವದೇ ೧೪೫

ಪರಮೇಶ್ವರಾವತಾರನೆ

ಪರಮಜ್ಞಾನಿಯೆ ವಿವೇಕವಿಕಳರವೋಲ್ ಬಾ

ಲರ ತಲೆಯನರಿದು ತಂದೆಯೊ

ದೊರೆಕೊಂಡುದು ನಿನಗೆ ಪಾತಕಂ ಬಾಲವಧಂ ೧೪೬

ಇದೆಲ್ಲಂ ಕೃಷ್ಣನ ಮಾಯೆ! ಹರಿಹರಿ! ಪೋಗು. ಇದರ್ಕೆ
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮಂ ಮಾಡು. ದೈವದ ಮುಂದೆ ನಾಮಲ್ಪು. (ಸಾವಂ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ನೊಂದ ಜೀವಂ ತಣ್ಣಿಗಾಯ್ತು. ಮಹಾನುಭಾವ,
ನಿನಗೆ ಸುಗತಿಯಕ್ಕೆ. ಎಲೆ, ಮಿಂಚುವ ಕೂರಸಿಗಳ ಮೇಲೆ
ಚಂಚಲಿಸುವ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ನಿನ್ನಾಧೂರ್ತರಂ ಪತ್ತು, ನಡೆ.

[ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪೋಷ್]

ತವೋವನಮೆ ಇನ್ನೆನಗೆ ಬಾಲ್ಯ—ಅದೊ, ಸೂರ್ಯದೇವನಿಲಾವಂ

ಪಂಕಜಮುಂ ಸುಷ್ಯದ್ವದನಪಂಕಜಮುಂ ಮುಗಿವನ್ನಮುಗ್ರತೇ
 ಜಂ ಕಿಡುರ್ತಿರ್ಪಿನಂ ನಿಜಕರಂಗಳನಂತುಡುಗುತ್ತಮಿದುರ್ ಚ
 ಕ್ರಾಂಕಮಗಲ್ವಿನಂ ಕ್ರಮದಿನಂಬರಮಂ ಬಿಸುಟುರ್ಬಿನಂಧಕಾ
 ರಂ ಕವಿತರ್ಪಿನಂ ಕುರುಕುಲಾರ್ಕನುಮರ್ಕನುಮಸ್ತಮೆಯ್ಯಿದರ್ ೧೪೩

[ತೆರೆ]
